

A black and white photograph of a tennis court. In the background, there are dense trees and a utility pole. A person is visible on the court in the distance. The text is overlaid on the image.

Collapsing Clouds Form Stars

ฝุ่นกล่อมเป็นดาว

ISBN 978-616-94361-1-9

9 786169 436119

Published by GALLERY VER LIMITED PARTNERSHIP
© 2025 Gallery VER, Bangkok, Thailand, the artists and the authors

ISBN 978-616-94361-1-9

Gallery VER
2198/10-11
Narathiwat Ratchanakarin Soi 22
Chongnonsi, Yannawa
Bangkok, 10120, Thailand

<https://galleryver.com>

Copyright © 2025 Gallery VER.

All rights reserved. This book or any portion there of may not be reproduced or used in any manner without the express written permission of the publisher except for the use of brief quotations in a book review.

Printed by Ink On Paper Co., Ltd, in Bangkok, Thailand

First edition, March 2025.

Ink On Paper Co.,Ltd
3, Kasemsan 2 Alley, Rama 1 Road, Wang Mai Subdistrict, Pathum Wan District, Bangkok, Thailand.

Collapsing Clouds Form Stars

ฝุ่นถล่มเป็นดาว

CONTENT

Artist Statement

Som Supaparinya

Collapsing Clouds Form Stars: a continuum of resistance in the video works of Som Supaparinya

Philippa Lovatt

An archive of atmosphere

The electricity generation series

05

16

40

70

ARTIST STATEMENT

Som Supaparinya

Looking back at an artist's past work allows us to see changes over time, both as a reflection of the artist's thoughts, feelings, and of their working processes. Even more closely, a retrospective allows us to see the artist's humanity in terms of personality, thoughts, and ways of expression. When an audience starts to process and put things together, even though the humanity in each of us cannot be fully described, putting together some aspects can help the audience to see the intention in my artwork more clearly. In this small exhibition, I present some of my work, both old works that have never been shown in the country, and new works that ask questions of my old projects and sometimes find answers in the current moment. I hope that this retrospective will be a time for me to reflect and examine myself and the current situation, which is changing drastically from when I first began.

การมองย้อนกลับไปดูผลงานเก่าในอดีตของศิลปินมันทำให้เรามองเห็นความเปลี่ยนแปลงผ่านกาลเวลา ทั้งเป็นภาพการสะท้อนความคิด ความรู้สึกและขบวนการทำงานของศิลปิน แคบลงไปกว่านั้นมันได้เข้าไปเห็นความเป็นมนุษย์ที่มีบุคลิก ความคิดอ่าน วิธีการแสดงออกโดยเฉพาะเจาะจงของศิลปินคนนั้นมากขึ้น เมื่อผู้ชมได้เริ่มประมวลสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน แม้ว่าความเป็นมนุษย์ในตัวเราแต่ละคนไม่สามารถสกรายออกมาได้ทุกมุมมองจนหมดสิ้น แต่การนำบางแง่มุมที่แตกต่างของมันออกมาวางด้วยกันอาจทำให้ผู้ชมได้มองเห็นความตั้งใจของฉันผ่านงานศิลปะได้ชัดมากขึ้น ในนิทรรศการขนาดย่อมอันนี้ ฉันได้พยายามนำผลงานบางส่วนของฉัน ทั้งงานเก่าที่ยังไม่เคยได้แสดงในประเทศ และผลงานใหม่ที่ย้อนอดีตมาตั้งคำถามและหาคำตอบกับสถานการณ์ปัจจุบัน การมองย้อนกลับนี้ฉันหวังว่าจะเป็นช่วงเวลาที่ฉันได้มีโอกาสไตร่ตรองและตรวจสอบตนและสถานการณ์รอบตัวในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างหนักจากจุดที่ฉันเคยเริ่มรู้จักมัน

The works selected for this exhibition are therefore works with diverse themes. There are themes related to changes in rivers; violent changes in the environment caused by both humans and nature; confrontation with spaces of memory or forgetting; courage in the language of ordinary people who lack the power to negotiate for their own selves; culture and property; the voices and languages of socio-political movements; the power of language and control; and other topics where dotted lines intersect again.

Whether the viewer sees these topics as so diverse that they cannot see the connection, or so similar that they cannot see the difference, each work stands at the intersection of the past, present and future experiences and interests. Yet their foundations are all one and the same in the mind of the artist.

6 *Collapsing Clouds Form Stars* is the title chosen for this exhibition. It is originally the name of a work that was produced in 2021. At that time the COVID-19 pandemic left society feeling at its most vulnerable. Young Thai people who were severely affected came out onto the street for the first time to protest against the government. In doing so, they experienced what past protesters must have felt in a time with no social media platforms like today, a time when the government controlled most media. Young protestors could imagine how those voices in the past turned 'silent' with no support from society and understand the high price of courage in that era and time.

Those events led to this piece, a pilgrimage to 24 locations across Thailand, where the brave, the victims, and those wronged during past ideological conflicts could be remembered. The GPS codes shown in the images record the actual

ผลงานที่เลือกมาแสดงครั้งนี้จึงเป็นทั้งผลงานที่มีมิติเหมือนหลากหลาย กล่าวคือ มันสามารถเป็นธีมที่เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำ, สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนอย่างรุนแรงทั้งโดยมนุษย์และธรรมชาติ, การเผชิญหน้ากับพื้นที่ที่มีความทรงจำหรือการลืมเลือน, ความกล้าหาญผ่านภาษาของคนธรรมดาที่ไม่ได้มีอำนาจต่อรองเพื่อปกป้องชีวิต วัฒนธรรม ทรัพย์สินของตนเอง, เสียงและภาษาของการเคลื่อนไหวทางสังคม การเมือง, อำนาจของภาษาและการถูกควบคุม, และหัวข้ออื่นๆที่เส้นประระหว่างหัวข้อมาสบกันใหม่

ไม่ว่าผู้ชมจะเห็นว่ามันมีความหลากหลายจนไม่อาจเห็นการเชื่อมต่อกันได้ หรือมันเหมือนหรือคล้ายกันไปหมดจนไม่เห็นความต่าง ผลงานแต่ละชิ้นนั้นตั้งอยู่ ณ จุดประระหว่างประสบการณ์ และความสนใจของศิลปินในอดีต ปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ทว่ารากฐานของพวกมันตกตะกอนอยู่เป็นเนื้อเดียวกันภายในใจของผู้สร้าง

Collapsing Clouds Form Stars เป็นผลงานที่ถูกเลือกมาใช้เป็นชื่อนิทรรศการนี้ สร้างในปี 2564/2021 ปีที่สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้สังคมมีความอ่อนไหวสูงสุด และสะท้อนไปถึงคนรุ่นเยาว์ที่ออกมาประท้วงเป็นครั้งแรก สร้างสีสันและกำลังใจใหม่ๆให้กลุ่มผู้ใหญ่ที่กำลังต้องการแรงหนุน การแสดงออกได้แพร่กระจายไปยังคนทุกวัยที่ต้องการปกป้องเด็กๆ คนรุ่นก่อนที่เคยต่อสู้มาแต่อดีตแต่ไม่กล้าพอที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากหรือพูดสิ่งที่ควรพูดออกมาอย่างหมดเปลือกนั้นถูกทำลายแต่การควบคุมจากรัฐก็ทำให้พวกเขาได้เข้าใจว่า ความกล้าที่ทำลายตั้งแต่ในยุคก่อนที่สังคมยังไม่เปิดกว้างเท่าวันนั้นนั้น เสียงเชียร์เหล่านี้เคย “เจียบ” ขนาดไหน ความกล้าในยุคสมัยนั้นมีค่าที่ไม่อาจตีราคา

สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้งานชิ้นนี้ได้อุทิศตนเพื่อไปแสวงบุญ ณ พื้นที่ 24 แห่งทั่วประเทศไทย ที่ซึ่งคนกล้า เขียว และผู้ที่ถูกกระทำ ภายใต้ความขัดแย้งทางความคิดในประวัติศาสตร์เหล่านั้นควรเป็นที่จดจำ พิกัด GPS ของพื้นที่ที่ปรากฏบนภาพนั้นได้บันทึกตำแหน่งจริงของเหตุการณ์ และแต่ละพื้นที่ได้ระบุระยะเวลาที่ฉันได้ยืนถ่าย ณ ตำแหน่งนี้ มันมีไว้สำหรับผู้ที่ได้ยินได้ฟัง หรือได้อ่านเรื่องราวเหล่านี้และยังไม่เคยมีประสบการณ์จริงในการเผชิญพื้นที่แห่งความทรงจำนั้นด้วยตนเอง ได้ใช้เป็นข้อมูลต่อไป แม้ว่าไกลออกไปในอนาคต พื้นที่นั้นอาจจะถูกทำให้กลายเป็นสิ่งอื่น แต่ตำแหน่งของมันคงยังอยู่

locations of historical events, along with the length of time I stood at each site. They are there for those who have never actually experienced the situations and with no memory of the area to hear and use as information for future reference. Though sometime in the future these places may be transformed into something else, these locations will remain.

The 24 locations were filmed in still images using long exposures, taking about an hour to film each location, long enough to make people around me wonder what I was staring at. At the same time, the ordinariness of the locations let me capture movements that were unpredictable and invisible at normal speeds. One of my intentions was to spend time encountering the locations myself, especially those where the energy of historical events was still alive even the long passage of time. One of my intentions was to spend time encountering the locations myself, especially those where the energy of historical events was still alive even the long passage of time.

Other main components of this black and white video work are Morse code and 279 strands of ribbon in the room.

The language of these two elements borrow meaning from each other to form the composition of the work. Despite the incomprehensible footage, these components are added in order to fulfill the stories for the audience.

The ribbons were hung from the ceiling, each end printed with a message, one in Thai and the other in English. The messages were compiled from various sources, languages that had been expressed at various times in history, from the unification of independent kingdoms around Siam—or present-day Thailand—to the governance and control that still affects the vast and powerless majority. The words on the ribbons come from ordinary people expressing their ideas on what happens when state control fails, when freedom of expression is restricted, or when influential figures provoke people who rise up and demand justice.

ภาพเคลื่อนไหวของพื้นที่ทั้ง 24 แห่งถูกบันทึกด้วยภาพนิ่ง โดยใช้วิธีการถ่ายแบบ long exposure โดยได้ใช้เวลาถ่ายทำทั้งหมดประมาณ 1 ชั่วโมงต่อพื้นที่ ซึ่งนานมากพอที่จะทำให้สิ่งรอบข้างเป็นฝ่ายจ้องมองฉัน และอาจสงสัยในสิ่งที่ฉันจ้องมองอยู่ในเวลาเดียวกัน การบันทึกภาพพื้นที่อันแสนธรรมดาที่น่าอาจบันทึกความเคลื่อนไหวที่ไม่อาจคาดการณ์และไม่เคยเห็นได้ด้วยความเร็วปกติได้ สิ่งหนึ่งที่เป็นความตั้งใจของฉัน คือ การใช้เวลาเผชิญหน้าบนสถานที่จริงด้วยตนเองในพื้นที่นั้นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่พลังงานของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ยังคงร้อนระอุ แม้ว่าเวลาได้ผ่านไปนานแสนนานแล้วก็ตาม

ส่วนประกอบสำคัญร่วมกันกับงานวิดีโอขาวดำเรื่องนี้ คือ ภาษา ซึ่งอยู่ในรูปแบบสัญญาณเสียงรหัสมอร์ส (morse code) และ ริปปิ้น 279 เส้นในห้อง ภาษาขององค์ประกอบทั้งสองนี้ได้หยิบยืมข้อมูลระหว่างกันเพื่อใช้เป็นองค์ประกอบของผลงาน และยิ่งเติมเต็มให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงภาพวิดีโอที่ไม่มีเรื่องราวมากนักได้ ริปปิ้นเหล่านั้นถูกแขวนจากเพดาน ปลายทั้งสองข้างของแต่ละเส้นถูกพิมพ์ข้อความ ซ้ำหนึ่งเป็นภาษาไทยและอีกข้างหนึ่งถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษ ข้อความเหล่านี้รวบรวมจากหลายแหล่งภาษาที่แสดงออกมาในหลายช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่การรวบรวมอาณาจักรอิสระรอบๆสยามหรือประเทศไทยในทุกวันนี้ให้เป็นหนึ่งเดียว จนถึงขบวนการบริหารและควบคุมอำนาจเหล่านั้นที่ยังคงกระทบคนส่วนใหญ่ผู้มีอำนาจน้อยทั้งหลาย ภาษาเหล่านี้มาจากประชาชนทั่วไปที่แสดงความคิดเห็นเมื่อการจัดการจากรัฐล้มเหลว, เมื่อมีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกหรือมาจากผู้มีอิทธิพลที่กล่าวร้ายผู้มีผลให้ผู้คนที่ไม่พอใจลุกขึ้นมาเรียกร้องความยุติธรรม

ข้อมูลเหล่านี้ถูกเก็บรวบรวมมาจากบางส่วนของหนังสือที่ถูกห้ามอ่าน บทเพลง กลอน ข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ ป้ายผ้า ป้ายประท้วง จดหมาย คำพูดในที่สาธารณะ และอีกหลายแหล่งที่ค้นหาได้

ผลงานชุดนี้ได้สร้างและแสดงครั้งแรกที่ APT 10 (นิทรรศการศิลปะร่วมสมัยทุกสามปี เอเชียแปซิฟิกครั้งที่ 10 - the 10th Asia Pacific Triennial of Contemporary Art) ที่รัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยถูกสร้างและติดตั้งด้วยริปปิ้นผ้าลินินครามที่ย้อมตามธรรมชาติและมีการปักตัวอักษร

The information was gathered from various sources: quotes from banned books, songs, poems, social media reviews, protest banners, letters, public speeches, and many more.

This piece was first created and performed at APT 10 (the 10th Asia Pacific Triennial of Contemporary Art) in Queensland, Australia and was produced and installed with naturally dyed indigo linen ribbons and embroidered with letters.

In the same exhibition room, more space is dedicated to 3 other art works.

The second work shows books banded with ribbons, called *Banned Books Series*. These were originally created in 2015 in Wellington, New Zealand, using rubber bands. The semantic of the word 'ban' and the word 'band' from rubber band were used here for emphasis. In this piece, I wanted to take a forbidden book and make it unreadable, with the caption of the work as part of the piece that plays with language between forbidden objects and bondage. The books chosen for this exhibition have been banned for publication or sale in Thailand. This particular *Banned Book Series* later on inspired me in other work.

For example the works *Where the Wild Things Are (2015)*, *Paradise of The Blind (2016)*, *No, David! (2017)*, *Novel Without a Name (2017)*, and *Circle of Fortunes (2017)* all took their titles from banned books, so that the names of these books would not be forgotten.

At the other corner of the exhibit, the audience can spot the third piece, a still image projected on a light box in an enclave in the wall. Work *Road at Night [National Highway 105#1 - 2024]* is a still image that was part of the journey I took while creating a video piece. At the same time, the image shows the tragic journey of villagers from a remote part of Mae Hong Son province in Thailand.

The fourth artwork is in the next room, a dark room with a film projection. This is a new video collaboration with the English musician Helen Ganya. The title of this video is *The Unsung Lyrics of Ping* and it is premiering here at this exhibition. The film tells the before and after stories of the massive flooding in 2024 of northern Thailand's main river, the Ping. The artwork intends to go back and draw

ในห้องนิทรรศการนี้ มีการแสดงผลงานอีก 3 ชิ้นด้วยกัน

ผลงานชิ้นที่สอง แสดงหนังสือที่ถูกรัดด้วยเส้นริบบิ้น ที่ใช้ชื่อชุดว่า *Banned Books Series* ทำขึ้นครั้งแรกในปี 2558/2015 ที่เมืองเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ ผลงานในยุคแรกใช้หนังยางสี (Rubber Band) พันรอบหนังสือ เพื่อเล่นกับภาษาในความหมายของหนังสือต้องห้ามในภาษาอังกฤษว่า banned books มาสู่ band books หรือหนังสือที่ถูกพันด้วยแถบ หรือวัตถุที่บางและเป็นเส้นยาวๆ ในงานชิ้นนี้ศิลปินต้องการนำหนังสือที่ถูกห้ามอ่านมาทำให้มันเปิดอ่านไม่ได้ โดยมีแคปชั่นของผลงานเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่เล่นกับภาษาระหว่างการต้องห้าม วัตถุที่ใช้ และการถูกพันหนาๆ สำหรับนิทรรศการนี้ผลงานได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ โดยเลือกหนังสือที่เคยถูกห้ามอ่าน หรือมีข้อถกเถียงจนกลายเป็นหนังสือที่หายากในประเทศไทยมาใช้สร้างผลงาน ผลงานชุดนี้เป็นต้นทางการทำงานชุดหนังสือที่ถูกห้ามอ่าน (*Banned Books Series*) อีกหลายผลงานหลังจากนั้น อย่างเช่น *Where the Wild Things Are* (2015), *Paradise of The Blind* (2016), *No, David!* (2017), *Novel Without a Name* (2017), and *Circle of Fortunes* (2017) จะเห็นได้ว่าผลงานเหล่านี้ต่างใช้ชื่อของงานมาจากชื่อของหนังสือที่ถูกห้ามอ่านเป็นความคิดตั้งต้นในการผลิตผลงาน และเพื่อให้ชื่อของหนังสือเหล่านี้ไม่ได้ถูกลืมไป

อีกมุมหนึ่งของห้องนิทรรศการ ผู้ชมยังได้เห็นผลงานชิ้นที่สาม มันเป็นภาพนิ่งที่ฉายอยู่บนกล่องไฟในผนังที่เป็นช่องเพิ่มขึ้นมาจากผนังของห้องแสดงงาน ผลงาน *Road at Night [National Highway 105#1 - 2024]* เป็นภาพนิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางของฉันทันในขณะที่สร้างงานวิดีโอชิ้นหนึ่ง และมันยังเป็นภาพการเดินทางของชาวบ้านที่ห่างไกลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ไม่สามารถขึ้นำชะตากรรมของหมู่บ้านตนเองได้

ผลงานชิ้นที่สี่ได้ถูกจัดแสดงอยู่ในห้องถัดไป ห้องมืดที่มีวิดีโอฉายอยู่หนึ่งจอ นั้น เป็นผลงานวิดีโอชิ้นใหม่ที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างฉันทันกับเฮเลน กันยา (Helen Ganya) นักดนตรีจากประเทศอังกฤษ และเป็นครั้งแรกในการนำเสนอผลงานชิ้นนี้ ผลงาน *The Unsung Lyric of Ping* บอกเล่าเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำปิง สายน้ำสำคัญของภาคเหนือของไทย ก่อน-ระหว่าง-และหลังเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในปี 2567 ในผลงานชิ้นนี้เราได้ไปลงพื้นที่เพื่อศึกษาแม่น้ำปิงในเชียงใหม่ ตาก และแม่ฮ่องสอนร่วมกันในช่วงต้นปี 2567/2024 และหลังจากนั้นเราได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันต่อออนไลน์จนกระทั่งผลงานเสร็จสิ้น เป็นผลงานที่ฉันทันพยายามจะกลับไปค้นหาร่องรอยในอดีตช่วงรอยต่อก่อนและหลังของการสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งฉันทันเคยได้ผลิตงานเกี่ยวกับแม่น้ำสายนี้มาก่อนแล้วในผลงานชื่อ *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* ผ่านมุมมองของการทำความเข้าใจประวัติของครอบครัวและการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่

a timeline between before and after the building of a giant hydropower dam, on which my previous artwork was based. That work, *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked*, looked at family history and changing landscape.

However, in this work I have focused on the feelings of people affected by the construction of the dam, the rise and fall of water levels, both from human (mis)management and water level changes from climate extremes. Although this work has explored new factors of change, it is still impossible to predict future seasonal weather patterns.

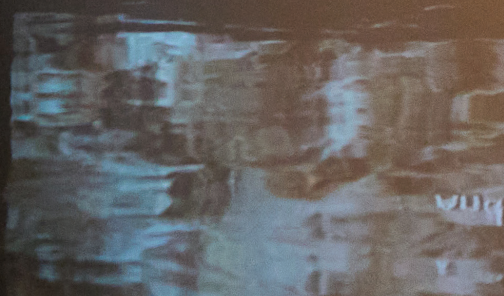
This work was also produced in parallel with the recent exhibition, *The Rivers They Don't See*, at the National Gallery as part of the Bangkok Art Biennale 2024, an international contemporary art festival.

These four artworks are a glimpse through my universe. They help the audience walk down the lane of my memories and understand where my works stand now.

แต่ในผลงานชิ้นนี้ฉันได้ให้ความสนใจต่อความรู้สึกของผู้คนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน การขึ้นและลงของน้ำ ทั้งจากการจัดการของเขื่อนและปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำจากความรุนแรงของอากาศ (climate) แม้ว่าในผลงานนี้จะได้รับความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเพิ่มขึ้นแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถคาดเดาสภาวะอากาศตามฤดูกาลในอนาคต

ผลงานชิ้นนี้ได้ผลิตขึ้นคู่ขนานกับผลงานชุด *แม่น้ำที่เรามองไม่เห็น* ซึ่งจัดแสดง ณ หอศิลป์แห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ บางกอก อาร์ต เบียนนาเล่ 2024

ผลงานทั้ง 4 ชิ้น/ชุดนี้ อาจไม่ได้ฉายจักรวาลทั้งหมดของผลงานของฉัน แต่ได้ขย่มุมบางมุมของจักรวาลนั้น ให้ผู้ชมได้มีโอกาสย้อนกลับไปและกลับมาองผลงานปัจจุบันอีกครั้งด้วยความเข้าใจที่กว้างขึ้นและลึกซึ้งมากขึ้น

น้ำไหลเข้าบ้าน เข้าฝั่ง

there it overflowed into to their homes. —

Collapsing Clouds Form Stars: a continuum of resistance in the video works of Som Supaparinya

The vivid blues of the water, the vibrant pink and verdant greens of plants and forests are accompanied by a chorus of bird song and the croaks, chirps and clicks of the amphibians and insects that dwell along the Ping River in the north of Thailand. A confluence of images and sounds flowing, resonating, together in time. These scenes from *The Unsung Lyric of Ping* (2025), a recent collaboration between multi-media artist Som Supaparinya and musician Helen Ganya, contrast with other moments in the work that reveal the barren landscapes left behind when river tributaries are redirected for agricultural use and other purposes that the government considers economic priorities. We witness the environmental impact of these policies as the human inhabitants of Chiang Mai city are shown knee-deep in turbid, mud-drenched flood water as they try to salvage what they can of their possessions when in October 2024, following Typhoon Yagi, the Ping River burst its banks and submerged the east side of the city, endangering human and non-human life. *The Unsung Lyric of Ping* documents the city's residents in the days afterwards as they hastily attach plastic sheeting to the windows and doors of storefronts, desperate to protect their livelihoods and hold off the worst of the damage.

สีฟ้าสดใสของผืนน้ำ สีชมพูสดและเขียวขจีของพีชพรรณและป่าไม้ มาพร้อมกับเสียงประสานของนกร้อง เสียงจ๊ิบๆ และเสียงกริ๊กๆ ของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและแมลงที่อาศัยอยู่ตามแม่น้ำปิง ในภาคเหนือของประเทศไทย การรวมตัวกันของภาพและเสียงที่ไหลเคลื่อน ก้องกังวาน ไปพร้อมกันในห้วงเวลา ภาพเหล่านี้จาก *The Unsung Lyric of Ping (2025)* ผลงานจากความร่วมมือล่าสุดระหว่างศิลปินสื่อ สัม ศุภปริญา และนักดนตรี เฮเลน กันยา ตัดกับฉากอื่นๆ ในผลงานที่เผยให้เห็นภูมิทัศน์แห้งแล้งที่เหลืออยู่เมื่อลำน้ำสาขาถูกผันเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเกษตรและอื่นๆ ที่รัฐบาลถือว่าเป็นความสำคัญทางเศรษฐกิจ เราได้เห็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนโยบายเหล่านี้ เมื่อผู้อยู่อาศัยในเมืองเชียงใหม่จมน้ำท่วมขังที่ขุ่นข้นสูงถึงหัวเข่า พยายามกู้ข้าวของเท่าที่จะทำได้ เมื่อเดือนตุลาคม 2567 จากไต้ฝุ่นยาก็ ส่งผลให้แม่น้ำปิงล้นตลิ่งและท่วมฝั่งตะวันออกของเมือง สร้างอันตรายต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ *The Unsung Lyric of Ping* บันทึกภาพชาวเมืองในวันต่อๆมา ขณะที่พวกเขารีบเร่งติดแผ่นพลาสติกที่หน้าต่างและประตูร้านค้า ด้วยความสิ้นหวังที่จะปกป้องการทำมาหากินและป้องกันความเสียหายที่รุนแรงที่สุด

Such scenes of environmental crisis and multi-species survival abound in the multi-channel video works of Som Supaparinya, an artist best known for her carefully researched investigations of the environmental and political histories of particular locations in Thailand and the Greater Mekong Subregion including Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam. Curator Gridthiya Gaweewong has described Som's spatial and itinerant art practice as a form of cartography. This association with mapping is due to the artist's longstanding interest in geography, and the deeply situated nature of her engagement with place and the entwined histories of displacement, dispossession, and resistance in these sites. Building on Gridthiya's observation, the current exhibition at Gallery VER traces two major interrelated themes in Som's work: firstly, the silencing of political protest in Thailand in *Collapsing Clouds Form Stars* (2021). And secondly, the multi-layered histories of environmental harm shown in the 'electricity generation series': *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* (2012), *When Need Moves the Earth* (2014), *A Separation of Sand and Islands* (2018), *Two Sides of the Moon* (2021) *The Rivers They Don't See* (2024) and *The Unsung Lyric of Ping* (2025).

In reading Som's aesthetic practice as a form of 'critical cartography' or 'counter-cartography' that is resistant to the silencing effects of state censorship, one can trace a larger set of networked infrastructural and architectural relations in her work between rivers and dams, and the roads, railways, and monuments that appear in *Shooting Stars* (2010), *Roundabout at km 0* (2017), and *Collapsing Clouds Form Stars* (2021). These different forms of infrastructure become recurrent motifs in Som's work that form part of a contested mediatic environment that links Thailand's military and Cold War histories to more recent political and environmental activism through the layering of sound and image. Across the works currently exhibited at Gallery VER, Som's method of critical cartography weaves together different moments in time and space as part of a continuum of resistance to acts of state violence.

ภาพของวิกฤตสิ่งแวดล้อมและการเอาชีวิตรอดของสิ่งมีชีวิตหลากหลายพันธุ์ เช่นนี้ปรากฏอยู่ทั่วไปในผลงานวิดีโอหลายจอของ ส้ม ศุภปริญา ศิลปินที่เป็นที่รู้จักจากการค้นคว้าวิจัยอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและการเมืองของพื้นที่ต่างๆในประเทศไทยและอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง ซึ่งรวมถึงกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม ภัณฑารักษ์ กฤติยา กาวีวงศ์ ได้อธิบายการทำงานศิลปะเชิงพื้นที่และการเดินทางของ ส้มว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำแผนที่ การเชื่อมโยงกับการทำแผนที่นี้เป็นผลมาจากความสนใจที่มีมายาวนาน ของศิลปินในด้านภูมิศาสตร์และลักษณะการทำงานที่เชื่อมโยงลึกซึ้งกับสถานที่และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง พันกันของการย้ายถิ่น การสูญเสียดรรชนีสิทธิ์ และการต่อต้านในพื้นที่เหล่านี้ ต่อยอดจากข้อสังเกตของกฤติยา นิทรรศการปัจจุบันที่แกลเลอรีเวอรัติดตามประเด็นหลักสองประเด็นที่เกี่ยวข้องกันในงานของส้ม: ประการแรก การปิดกั้นการประท้วงทางการเมืองในประเทศไทยใน *Collapsing Clouds Form Stars* *ฝุ่นถล่มเป็นดาว* (2021) และประการที่สอง ประวัติศาสตร์หลายชั้นของความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่แสดงใน 'ชุดการผลิตไฟฟ้า': *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* (2012), *When Need Moves the Earth* *ไฟเคลื่อนดิน* (2014), *A Separation of Sand and Islands* (2018), *Two Sides of the Moon* *สองเงามูน* (2021) *The Rivers They Don't See* *แม่น้ำที่เขาไม่เห็น* (2024) และ *The Unsung Lyric of Ping* (2025)

ในการอ่านงานเชิงสุนทรียศาสตร์ของส้มในฐานะ 'การทำแผนที่เชิงวิพากษ์' หรือ 'การทำแผนที่ต่อต้าน' ที่ต้านผลกระทบจากการปิดกั้นการแสดงออกของรัฐ เราสามารถติดตามชุดความสัมพันธ์ที่กว้างขึ้นระหว่างโครงสร้างพื้นฐานและสถาปัตยกรรมในงานของเธอ ระหว่างแม่น้ำและเขื่อน และถนนทางรถไฟ และอนุสาวรีย์ที่ปรากฏใน *Shooting Stars* *ดาวตก* (2010), *Roundabout at km 0* (2017) และ *Collapsing Clouds Form Stars* *ฝุ่นถล่มเป็นดาว* (2021) โครงสร้างพื้นฐานรูปแบบต่างๆ เหล่านี้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏซ้ำในงานของส้ม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมสื่อที่ทำทลาย เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ทหารและสงครามเย็นของไทยกับการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมและการเมืองในยุคหลังผ่านการซ้อนทับของเสียงและภาพ วิธีการทำแผนที่เชิงวิพากษ์ของส้มได้ถกท้วงเวลาและพื้นที่ต่างๆ เข้าด้วยกันในฐานะส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องของการต่อต้านการใช้ความรุนแรงโดยรัฐ ที่เห็นได้ผ่านผลงานที่จัดแสดงอยู่ที่แกลเลอรีเวอรั

Collapsing Clouds Form Stars

single-channel video, 24 minutes, 2K/ 16:9, black and white, sound 5.1

2025, installation with 28 wooden sticks and 279 ribbons, each with printed text on it.

ฝุ่นถล่มเป็นดาว 2021

00:01

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #1, Mae Khao River, Chiang Mai

01:12

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #2, Thung Sri Mueang, Ubon Ratchathani

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #3, Piriya Tapawong King's Palace, Phrae

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #4, Wat Benchamabophit Dusitwanaram, Bangkok

04:08

Collapsing Clouds Form Stars ฝูงคล้มเป็นดาว, 2021, still from video, #5, Sri Wichai Alley, Chiang Mai

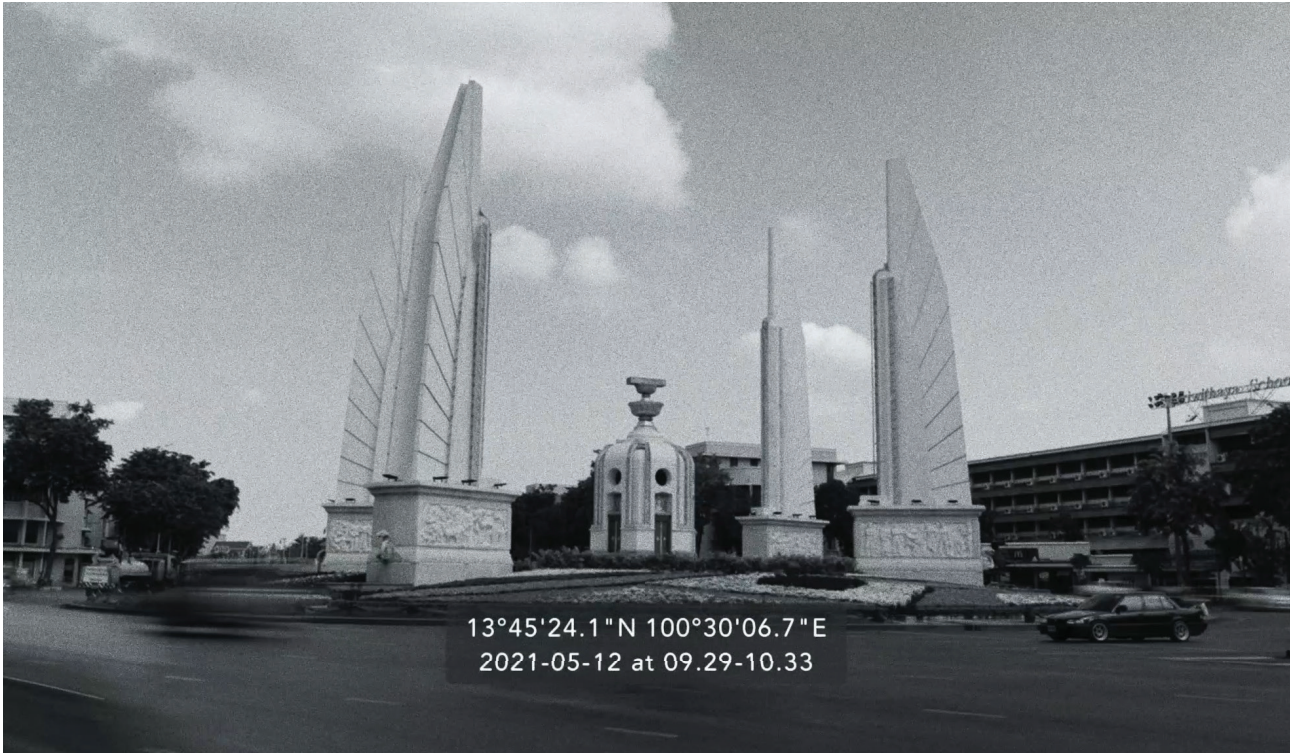
05:08

Collapsing Clouds Form Stars ฝูงคล้มเป็นดาว, 2021, still from video, #6, Sanam Luang, Bangkok

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #7, Equestrian Statue of King Rama V, Bangkok

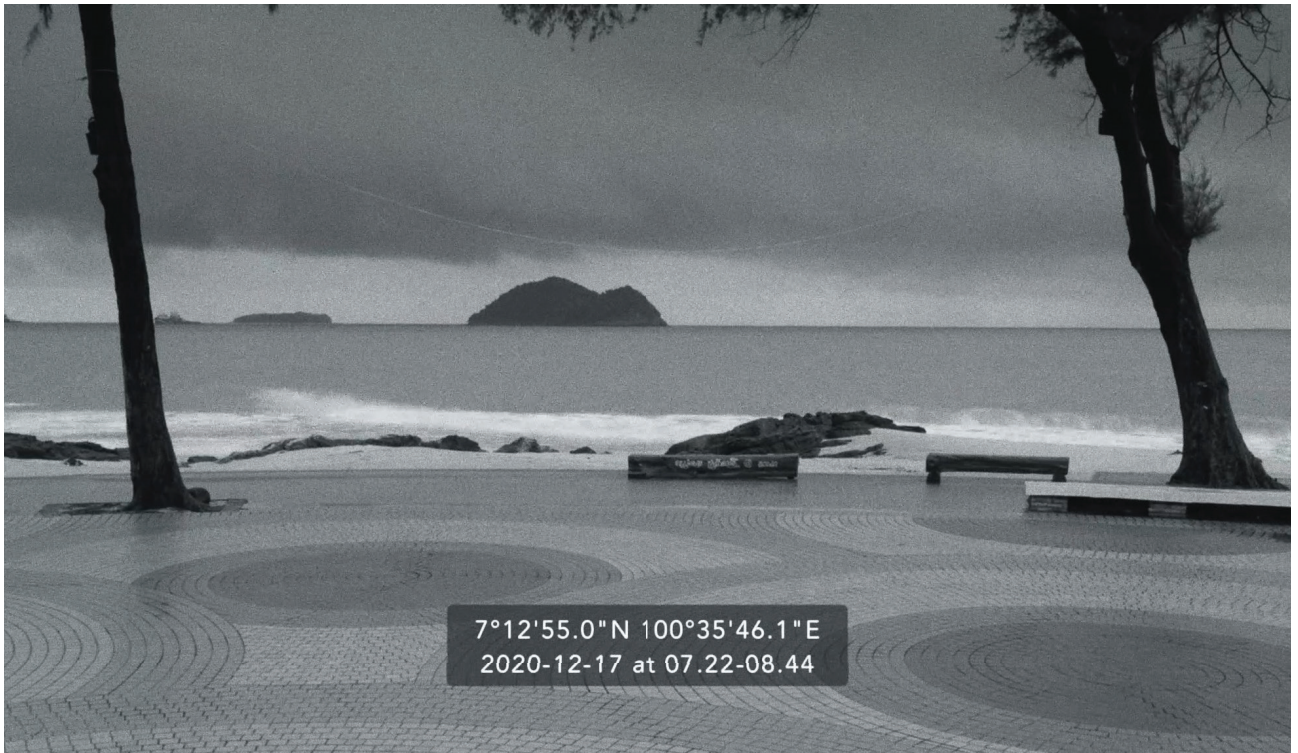
Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #8, Democracy Monument, Bangkok

07:02

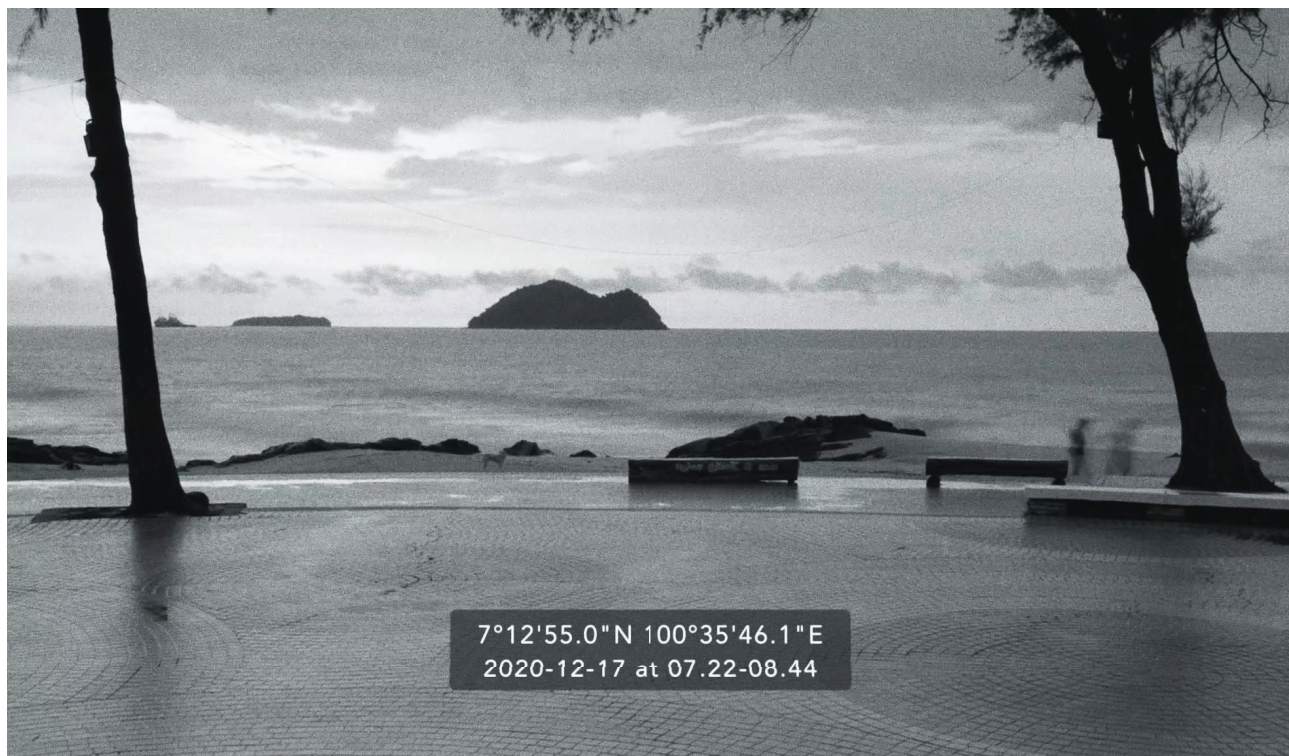

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #8, Democracy Monument, Bangkok

07:48

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #9, Samila Beach, Songkhla

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #9, Samila Beach, Songkhla

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #10, Sawang Daen Din Technical College, Sakon Nakhon

09:23

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #11, Gunshot Day Memorial, Nakhon Phanom

10:23

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #12, Rice field at Baan Nong Kung, Sakon Nakhon

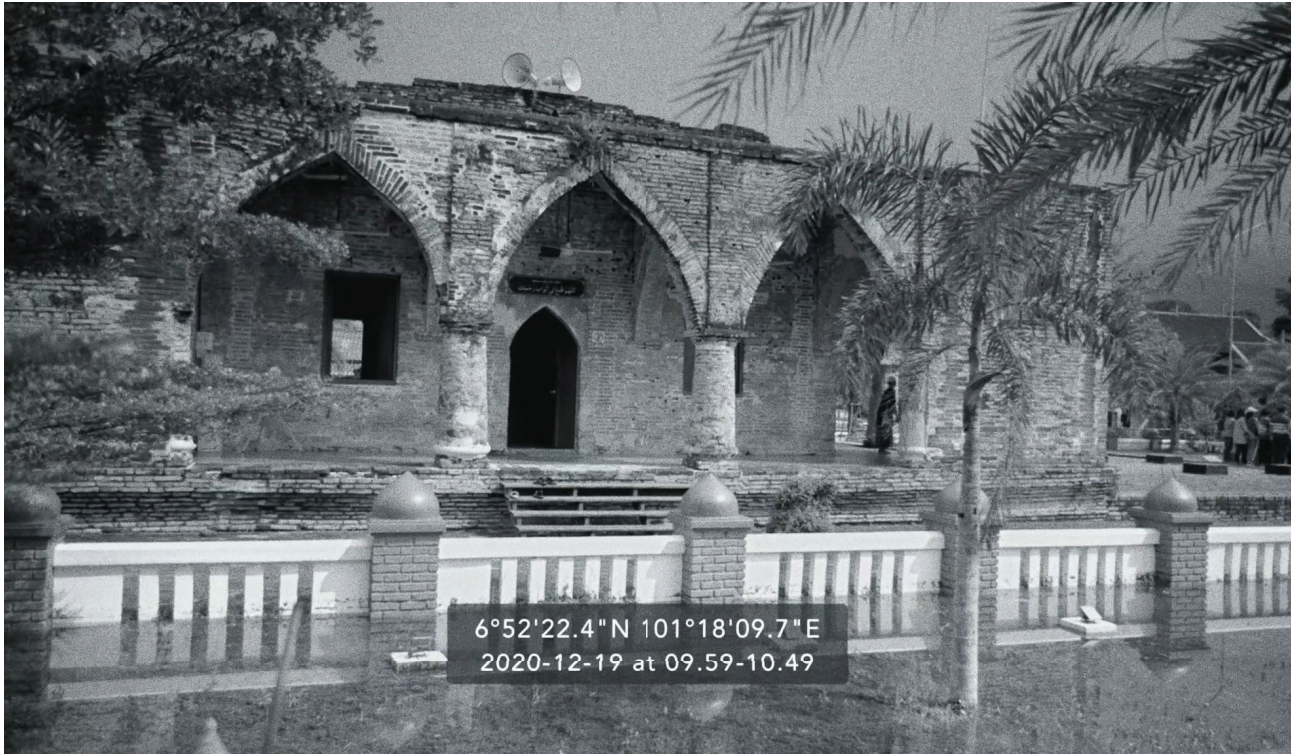

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #13, Thammasat University, Bangkok

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #14, A former Mae Moon Yang Yean Village, Ubon Ratchathani

13:36

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #15, Krue Se Mosque, Pattani

13:54

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #16, In front of Tak Bai Police Station, Narathiwat

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #17, Nuamthong Praiwan Memorial, Bangkok

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #18, Khok Wua Intersection and Dinso Road, Bangkok

17:04

Collapsing Clouds Form Stars ฝูงกลมเป็นดาว, 2021, still from video, #19, Ratchaprasong Intersection, Bangkok

18:04

Collapsing Clouds Form Stars ฝูงกลมเป็นดาว, 2021, still from video, #20, Kaeng Krachan National Park, Phetchaburi

Collapsing Clouds Form Stars ฝูงถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #21, Baan Rin Loung Check Point, Chiang Mai

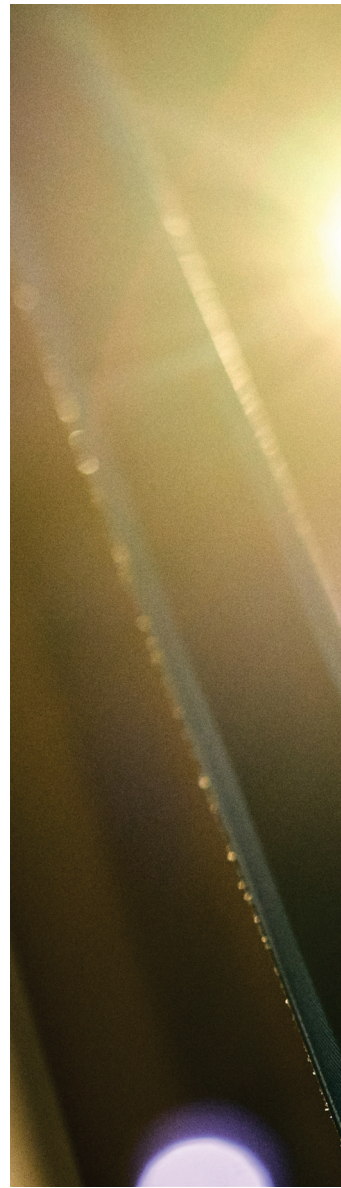
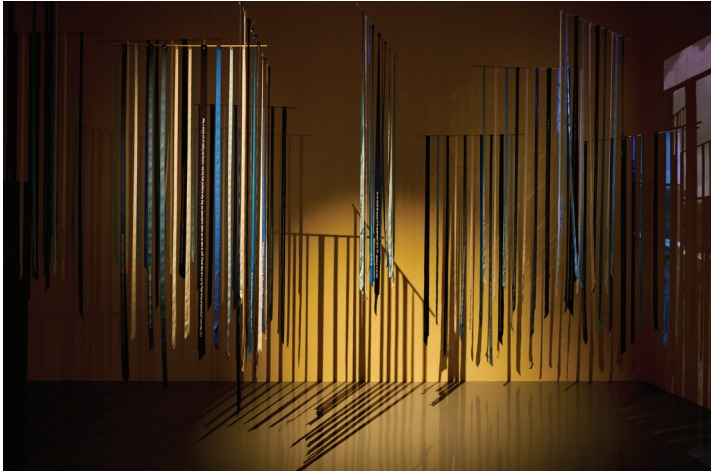
Collapsing Clouds Form Stars ฝูงถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #22, Khong River, Nakhon Phanom

Collapsing Clouds Form Stars ฝนกลสมเป็นดาว, 2021, still from video, #23, Thalufah Camp, Rama V Road, Bangkok

Collapsing Clouds Form Stars ฝนถล่มเป็นดาว, 2021, still from video, #24, The Supreme Court, Bangkok

An archive of atmosphere

Roundabout at km 0, single channel video, 2017. Installation at Leo Gallery Shanghai

คลังบรรยากาศ

Philippa Lovatt

The work from which the exhibition takes its name, *Collapsing Clouds Form Stars* is a 24 minute, black and white single channel video comprised of 1000 to 1500 time-lapse still images that document a constellation of twenty-four different sites of historical violence and local resistance across Thailand including Narathiwat and Pattani in Southern Thailand, which are the locations of the ongoing insurgency in the South, and Ubon Ratchathani in the North-east, which saw the Isaan Holy Man Rebellion at the turn of the 20th century against internal colonisation by the Siamese. Describing the process of travelling to make the work as a “pilgrimage” to these locations, and the work itself as a “homage to the brave, ordinary, and politically threatened people who have led Thai resistance movements,” Som has explained that for her, each of these places resonate with the memory of that collective resistance and “the spirit of the ordinary people who fought for their rights.”¹ She wanted to experience the atmosphere in each of the locations not only to “feel the reaction” from the environment, but for her to be able to sense it looking back at her. “As a woman, standing for about one to two hours” in “unusual locations with a professional camera and tripod” she thought that perhaps she would sense something of the lingering energy in the space. And perhaps someone seeing her there, might also sense something through her presence, about the events that had taken place on the site, erased from history books and now mostly forgotten. Historian Thongchai Winichakul writes that in the shadow of state violence there exists a space of ambivalence and liminality where one can neither remember nor forget. He conceptualises the relationship between national trauma and memory as a silence, an absence of sound that exists alongside passive processes of misremembering, facilitated and encouraged by the state.² Tracing what can no longer be seen or spoken of, but might still be felt, through the layering of sound and image, *Collapsing Clouds Form Stars* becomes an archive of atmospheres as it captures the reverberation of historic violence and refuses to forget.

¹ Som Supaparinya, 2025.

² Thongchai Winichakul, *Moments of Silence: the Unforgetting of the October 6, 1976 massacre in Bangkok* (University of Hawai'i Press, 2020).

Roundabout at km 0, single channel video, 2017. Still from video.

While *Shooting Stars* and *Roundabout at km 0*, feature actual sounds associated with military crackdowns (the falling of bullet shells in *Shooting Stars* and 'found' audio of anti-coup protests in *Roundabout at km 0*), in *Collapsing Clouds Form Stars*, collective resistance to state violence is given expression through the cryptic, messaging of Morse code, a method of telecommunication rooted in covert military operations. Resistance also manifests in the written word, in the form of quotations from political poems, speeches, banned books, protests signs, raps and social media posts. Lyrics of the Thai political hip hop group, 'Rap Against Dictatorship' for instance, address the omnipresence of state surveillance and the politics of visibility and invisibility in Thailand. In the installation at Gallery VER, these words in Thai and English are printed onto 279 silk cotton ribbons referencing section 279 of the Thai constitution, which gives legal status to NCPO orders, unless repealed by Parliament, leading to further restrictions on freedom of expression and other civil liberties.³ Overlaying the images with the 'dots and dashes' of Morse code that directly correspond to the words printed onto the ribbons, the video replaces location sounds entirely with an auditory reference to hidden, secretive forms of communication that were designed to evade the listening techniques of military surveillance. Through the juxtaposition of sound and image, *Collapsing Clouds Form Stars* distills the layered memory of spatial violence into a vibrant energy that agitates, disrupts, and refuses silencing by the dominant narrative. While the built environment remains unchanging within Som's static framing, movement happens suddenly and intermittently: we witness the flow of the river, the halting movement of traffic that stops and starts, the local people who navigate and move through the space, alongside the non-humans with whom they share it.

³ NCPO stands for the National Council for Peace and Order.

ผลงานที่เป็นชื่อนิทรรศการ *Collapsing Clouds Form Stars* *ฝุ่นถล่มเป็นดาว* เป็นวิดีโอช่องเดียวขาว-ดำ ความยาว 24 นาที ประกอบด้วยภาพนิ่งที่ถ่ายต่อเนื่องกัน หรือเรียกว่าเทคนิค time-lapse จำนวน 1,000 ถึง 1,500 ภาพ โดยได้บันทึกสถานที่ทางประวัติศาสตร์ความรุนแรงและการต่อต้านของท้องถิ่นทั่วไทย 24 แห่ง รวมถึงนราธิวาสและปัตตานีในภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการก่อความไม่สงบในภาคใต้อย่างต่อเนื่อง และอุบลราชธานี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเคยเกิดกบฏผีบุญในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อต่อต้านการล่าอาณานิคมภายในสยาม สัมภาษณ์กระบวนการเดินทางเพื่อสร้างผลงานนี้ว่าเป็น “การจาริกแสวงบุญ” ไปยังสถานที่เหล่านี้ และเรียกตัวผลงานว่าเป็น “การแสดงความเคารพต่อผู้กล้าหาญ สามัญชน และผู้ที่ถูกคุกคามทางการเมืองที่เคยนำการต่อต้านในประเทศไทย” สัมภาษณ์อธิบายว่าสำหรับเธอแล้ว แต่ละสถานที่เหล่านี้สะท้อนความทรงจำของการต่อต้านร่วมกันและ“จิตวิญญาณของสามัญชนที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของพวกเขา”¹ เธอต้องการสัมผัสบรรยากาศในแต่ละสถานที่ไม่เพียงเพื่อ “รู้สึกถึงปฏิกิริยา” จากสภาพแวดล้อม แต่เพื่อให้เธอสามารถรู้สึกได้ว่ามันมองกลับมาที่เธอ “ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง ที่ยืนอยู่ประมาณหนึ่งถึงสองชั่วโมง” ใน “สถานที่ที่ไม่ใช่ที่ปกติพร้อมม็อลมี้อาชีพและขาดตั้งกล้อง” เธอคิดว่าบางทีเธออาจจะรู้สึกถึงพลังงานที่ยังคงค้างอยู่ในพื้นที่นั้น และบางทีคนที่เห็นเธอที่นั่น อาจจะรู้สึกบางอย่างผ่านการปรากฏตัวของเธอ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในสถานที่นั้น ซึ่งถูกลบออกจากหนังสือประวัติศาสตร์ และถูกลืมเลือนไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ นักประวัติศาสตร์ ธงชัย วินิจจะกูล เขียนว่าในเงามืดของความรุนแรงโดยรัฐ มีพื้นที่ของความกำกวมและความไม่แน่นอนที่ไม่สามารถจำหรือลืมได้ เขาแสดงแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างบาดแผลแห่งชาติและความทรงจำในฐานะความเจ็บ การขาดหายของเสียงที่ดำรงอยู่คู่กับกระบวนการจำผิดแบบเฉื่อยชา ซึ่งถูกอำนาจและส่งเสริมโดยรัฐ² ด้วยการติดตามสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นหรือพูดถึงได้อีกต่อไป แต่อาจยังคงรู้สึกได้ ผ่านการซ้อนทับของเสียงและภาพ *Collapsing Clouds Form Stars ฝุ่นถล่มเป็นดาว* กลายเป็นคลังของบรรยากาศ ขณะที่มันจับความสิ้นสละเทือนของความรุนแรงทางประวัติศาสตร์และปฏิเสธที่จะลืม

ในขณะที่ *Shooting Stars ดาวตก* และ *Roundabout at km 0* นำเสนอเสียงจริงที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามทางทหาร (เสียงปลอกกระสุนตกใน *Shooting Stars ดาวตก* และเสียง 'ที่พบ' จากการประท้วงต่อต้านรัฐประหารใน *Roundabout at km 0*) ใน *Collapsing Clouds Form Stars ผู้หนีลี้ภัยเป็นดาว* การต่อต้านความรุนแรงของรัฐโดยรวมถูกแสดงออกผ่านการส่งข้อความเข้ารหัสสมอร์ส ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารโทรคมนาคมที่มีรากฐานมาจากปฏิบัติการทางทหารลับ การต่อต้านยังปรากฏในรูปแบบตัวอักษร ในรูปของข้อความที่คัดมาจากบทกวีทางการเมือง สุนทรพจน์ หนังสือต้องห้าม ป้ายประท้วง เพลงแร็ป และโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น เนื้อเพลงของกลุ่มฮิปฮอปการเมืองไทย 'Rap Against Dictatorship' ที่พูดถึงการปรากฏอยู่ทั่วไปของการเฝ้าระวังโดยรัฐและการเมืองของการมองเห็นและการมองไม่เห็นในประเทศไทย ในการจัดวางที่แกลเลอรีเวอร์ ข้อความเหล่านี้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษถูกพิมพ์ลงบนริบบิ้นผ้าฝ้าย 279 เส้น อ้างอิงถึงมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญไทย ซึ่งให้สถานะทางกฎหมายแก่คำสั่งคสช. เว้นแต่จะถูกลบเลิกโดยรัฐสภา นำไปสู่การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของพลเมืองอื่นๆ เพิ่มเติม การซ้อนทับภาพด้วย 'จุดและขีด' ของรหัสสมอร์สที่สอดคล้องโดยตรงกับข้อความที่พิมพ์บนริบบิ้น เสียงของสถานที่จริงในวิดีโอได้ถูกแทนที่ด้วยรูปแบบการสื่อสารที่ซ่อนเร้น เป็นความลับ ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อหลบเลี่ยงเทคนิคการดักฟังของการเฝ้าระวังทางทหาร ผ่านการวางภาพและเสียงเคียงข้างกัน *Collapsing Clouds Form Stars ผู้หนีลี้ภัยเป็นดาว* กลั่นความทรงจำที่ซ้อนทับกันของความรุนแรงเชิงพื้นที่ให้เป็นพลังงานที่มีชีวิตชีวา ที่ปลุกเร้า รบกวน และปฏิเสธการถูกปิดกั้นจากเรื่องเล่ากระแสหลัก ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ภายในการจัดเฟรมภาพนิ่งของสั้ม การเคลื่อนไหวเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและเป็นช่วงๆ ซึ่งเราได้เห็นการไหลของแม่น้ำ การเคลื่อนที่ของการจราจรที่หยุดและเริ่ม ผู้คนในท้องถิ่นที่นำทางและเคลื่อนที่ผ่านพื้นที่ควบคู่ไปกับสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ที่พวกเขาแบ่งปันพื้นที่ด้วย

Through its flickering image and coded sonic register, *Collapsing Clouds Form Stars* offers a dance of visibility and invisibility, inviting a listening practice on the part of the viewer that attends to frequencies occurring at the limits of perception. Som's documentation of these sites offers a critical cartography of Thailand's history of political oppression and spatial violence that would be occluded in dominant, state sanctioned accounts of the past. Through patient observation, the work draws together different moments of resistance in time and space, summoning the possibility for intergenerational and interregional solidarities, now and in the future. Many light years away, the stars in the work's title collapse spatial and temporal distance to suggest a continuum between the struggles of the past and those that continue to shape the present and future. Just as one form of collective action seems to fade, through this process of dissolution, the movement does not end, energy does not dissipate but rather gathers the momentum to transform and renew itself.

ภาพที่กะพริบและเสียงที่เข้ารหัสใน *Collapsing Clouds Form Stars* ผู้เผลอเป็นดาว นำเสนอการเต้นรำระหว่างการมองเห็นและการมองไม่เห็น เชื่อเชิญให้ผู้ชมฝึกการฟังที่ใส่ใจต่อความถี่ที่เกิดขึ้น ณ ขอบเขตของการรับรู้ การบันทึกสถานที่เหล่านี้ของสัมผัสนำเสนอแผนที่เชิงวิพากษ์ของประวัติศาสตร์การกดขี่ทางการเมืองและความรุนแรงเชิงพื้นที่ในประเทศไทย ซึ่งถูกปิดบังในการบันทึกประวัติศาสตร์กระแสหลักที่รับรองโดยรัฐ ผ่านการสังเกตอย่างอดทน ผลงานนี้รวบรวมช่วงเวลาแห่งการต่อต้านต่างๆ ในกาลเวลาและพื้นที่เข้าด้วยกัน เรียกร้องความเป็นไปได้ของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่างรุ่นและระหว่างภูมิภาค ทั้งในปัจจุบันและอนาคต หลายปีแสงห่างออกไป ดวงดาวในชื่อผลงานยืนยันระยะเวลาทางเชิงพื้นที่และเวลาเพื่อแสดงให้เห็นความต่อเนื่องระหว่างการต่อสู้ในอดีตกับสิ่งที่ยังคงหล่อหลอมปัจจุบันและอนาคต เช่นเดียวกับที่การกระทำร่วมกันรูปแบบหนึ่งดูเหมือนจะจางหายไป ผ่านกระบวนการสลายตัวนี้ การเคลื่อนไหวไม่ได้จับสั้น พลังงานไม่ได้กระจุกกระจายแต่กลับรวบรวมแรงผลักดันเพื่อเปลี่ยนแปลงและฟื้นฟูตัวเอง

Banned Book Series

1. Banded Book Titled แลไปข้างหน้า Looking into the Future, 2025

Book found at SE-ED Book Center

Bind with ribands in Thailand

Banned in Thailand in 1958--1987

Dimension: 24.5 x 18 x 4.7 centimetres

2. Banded Book Titled ด้วยเลือดและชีวิต The One-Eyed Elephant and the Elephant Genie, 2025

Object found at Sripanya Publishing

Bind with ribands in Thailand

Banned in Thailand in 1975--1987

Dimension: 19 x 12 x 2 centimetres

3. Banded Book Titled โฉมหน้าศักดินาไทย The Real Face of Thai Feudalism, 2025

Object found at Totell Book (Ranlao)

Bind with ribands in Thailand

Banned in Thailand in 1975--1987

Dimension: 22 x 16 x 2 centimetres

4. Banded Book Titled นิราศ หนองคาย (ทิม สุขยางค์) Nirāt Nōngkhāi of Phatthanaphongphakdi (Thim), Lūang, 2025

Object found at Books007@Shopee

Bind with ribands in Thailand

Banned in Thailand in 1869-1955

Dimension: 22 x 16 x 2 centimetres

5. Banded Book Titled ทรัพย์ศาสตร์ Economics (Phraya Suriyanuwat)

Object found at Once upon a time bookstore

Bind with ribands in Thailand

Banned in Thailand in 1911-1934

Dimension: 21 x 14.5 x 2.5 centimetres

The phuyai dest

อนทรูด

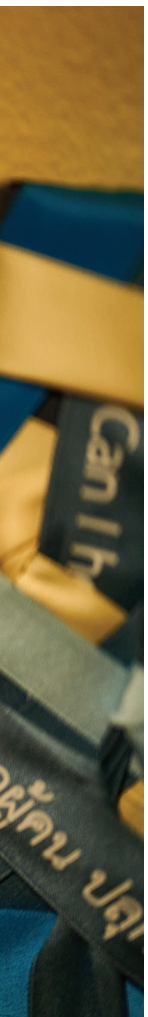
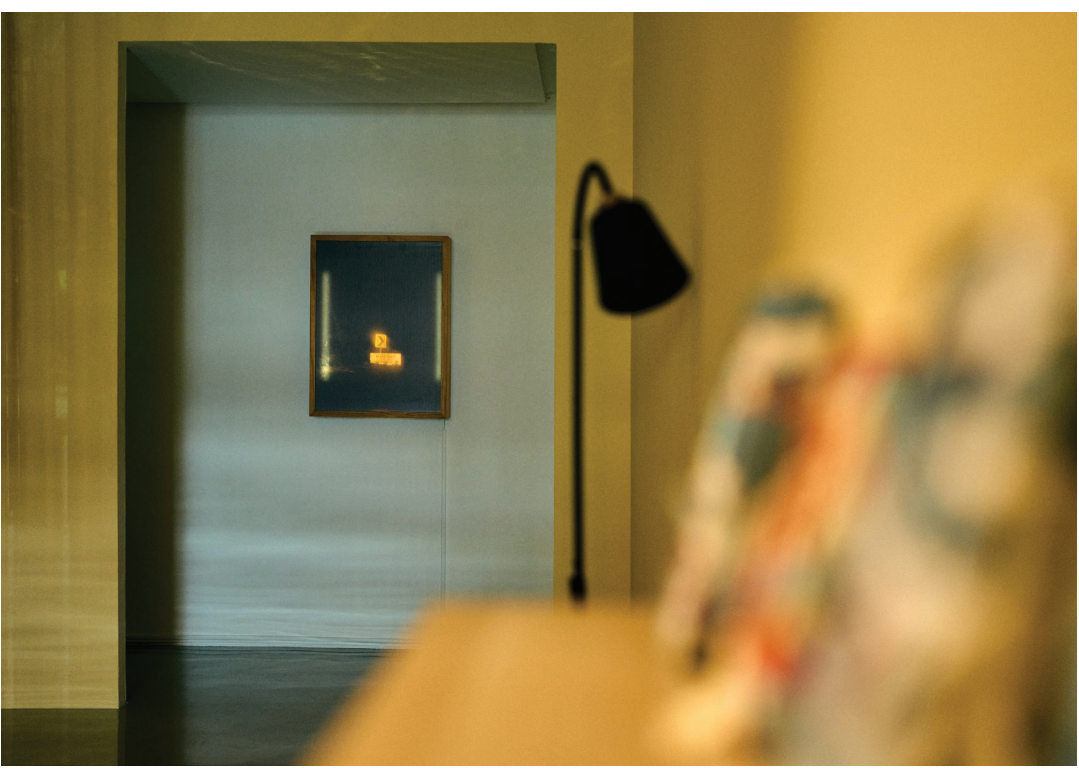
Gen 1 H

2024

rie

ry in

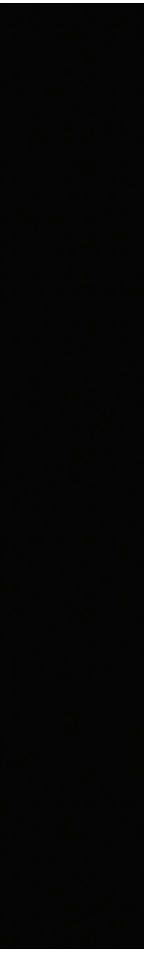
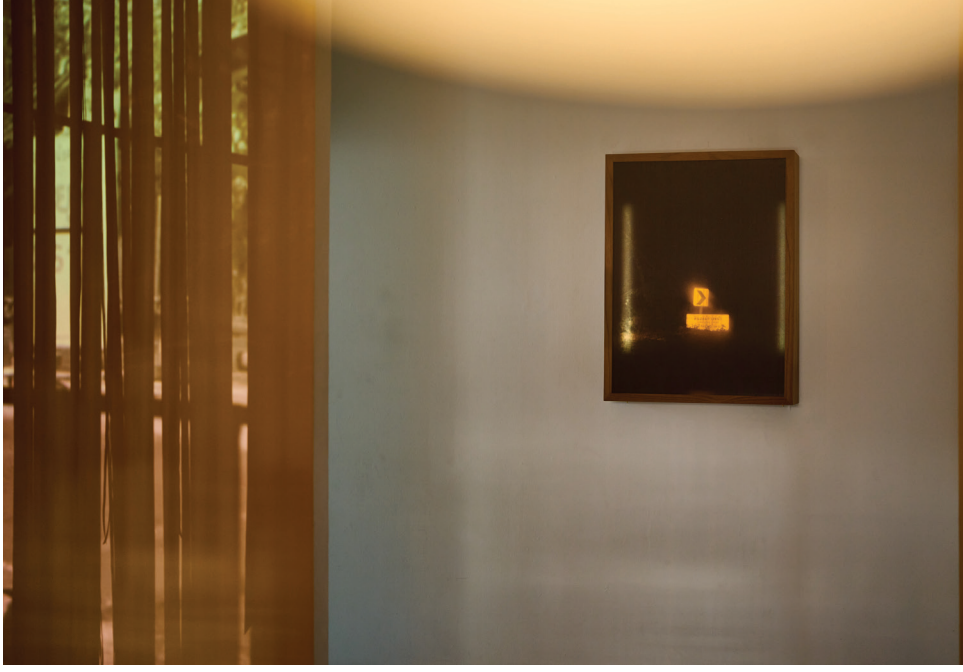

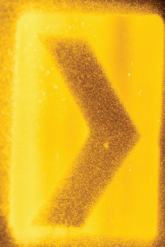

Road at Night [National Highway 105#1 - 2024] 2025

Lightbox, UV print on Cosmo code P522, 2 LED light tubes
dimension 64×84×17 centimetres

ดินถล่มข้างหน้า
LAND SLIDE AHEAD
โปรดใช้ความระมัดระวัง

The Unsung Lyric of Ping 2025

single-channel video, 16 minutes, colour, sound stereo.

The project is a collaboration work with the English musician Helen Ganya and sponsored by The British Council Thailand under the Connections Through Culture Programme.

สะพาน

เจ็ทเมียร์

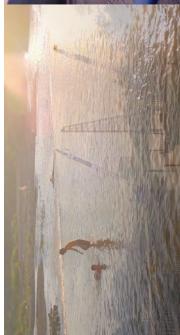

The electricity generation series⁴

⁴ Some parts of this essay were published previously in Philippa Lovatt, 'Tracing ecological histories of the Mekong: an interview with Sutthirat Supaparinya,' *Antennae: The Journal of Nature in Visual Culture* (2021) 1: 54, pp. 133-149.

ชุดการผลิตไฟฟ้า⁴

Philippa Lovatt

Engaging closely with the campaigns of environmental activists, in her electricity generation series, Som investigates the politics, ethics, and aesthetics of infrastructural development, and particularly the construction of large-scale hydropower dams. The series bears witness to the transformation of land and riverscapes that have been irrevocably altered by the dams and their submergence zones, while at the same time, addressing the impact on communities, habitats, and ways of life that are intimately connected to the riverine environment. The deleterious effects of climate change have been exacerbated by the construction of dams in the Mekong region as a combination of rising water levels upstream and heavy rainfall during monsoons have worsened the scale and impact of seasonal flooding, increasing the risk to the lives and livelihoods of the river communities, and threatening the continued existence of its fragile ecosystems. Environmental humanities scholar, Rob Nixon, who coined the term “slow violence” in relation to the slowly unfolding, long term ecological catastrophes caused by capitalist extractivism, has written at length about the socio-cultural effects of hydropower “megadams,” which perform yet another form of erasure through the erosion of memories and deep social bonds rooted in place.

71

⁵ Rob Nixon, *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor* (Harvard University Press, 2011), p. 162.

He writes, “When a megadam obliterates a flood plain whose ebb and flow has shaped the agricultural, fishing, fruit and nut harvesting – and hence nutritional-rhythms of a community, it also drowns the past: the submergence zone swallows place-based connections to the dead, the dead as living presences who move among past, present, and future animating time with connective meaning.”⁵ Local environmental activists such as the Rak Chiang Khong Conservation group and the Mekong School in Chiang Rai have argued for more than a decade that while dams produce profit for a small number of corporations, the wider social, cultural and environmental impact is devastating.

Som’s aesthetic practice involves experimenting with different ways of understanding and perceiving environmental histories, presents, and futures, and she often works in collaboration with other researchers, environmental educators and activists (such as the Mekong School) as well as sound artists, Arnont Nongyao, Koichi Shimizu, and Helen Ganya. *When Need Moves the Earth* for example, was made

in collaboration with Arnont Nongyao. Exploring the sonic materialities and ambience of energy infrastructure, the work reveals how electromagnetic radiation can sometimes be perceived as an audible hum but often goes unheard because it occurs at a frequency below a human's range of hearing.

The video addresses resource extractivism and large-scale electricity production at Thailand's Srinakarin Dam site and the (now decommissioned) Mae Moh Lignite coal mine. The dam's location in an area of active seismic faults increases the risk of earthquakes in the area. The video juxtaposes contemporary footage of the dam and the mine with black and white, and sepia toned archival photographs alongside aerial shots taken from so far above that they resemble abstract paintings. These images unfold against a soundscape of electromagnetic waves and crackles of varying frequencies and intensities that Som recorded on location with Arnont who had built special microphones to capture the electromagnetic sounds from outdoor appliances in Chiang Mai City. Heightened in the mix, this sonic "interference" contrasts with the other ambient sounds of the location, mostly bird calls and the soft rush of the water's movement, as if to reveal the hidden energies of that environment—to make audible the stress placed on these fault lines and the wider ecology by human activity.

72

There are no voice overs to explain the significance of the images we see in the videos in the series, nor does Som attempt to assert a narrative onto the scenes she observes. Rather the works invite a more fluid encounter with the environment that effectively weaves together different moments in time. Associations emerge from the placement of sounds and images recorded in different locations and times that form layers in the work, like the strata we can see in the sedimentary rocks that line the riverbanks (perhaps only made visible due to changing water levels). In this way, Som's camera reveals an attunement to the phenomenology of place by patiently documenting situations as they unfold. Locations reveal their stories to her as she explores the expressive potential of duration

When Need Moves the Earth, synchronized 3-channel video, 2014. Installation at Singapore Art Museum

ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับการรณรงค์ของนักกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ในชุดการผลิตไฟฟ้าของเธอ สัมสำรวจการเมือง จริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำขนาดใหญ่ ชุดผลงานนี้เป็นประจักษ์พยานถึงการเปลี่ยนแปลงของที่ดินและภูมิทัศน์แม่น้ำที่ถูกเปลี่ยนแปลงอย่างไม่อาจย้อนกลับได้จากเขื่อนและพื้นที่ไต้หน้า ในขณะที่เดียวกัน ก็กล่าวถึงผลกระทบต่อชุมชน ถิ่นที่อยู่อาศัย และวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับสภาพแวดล้อมริมน้ำ ผลกระทบที่เลวร้ายของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคุกคามให้รุนแรงขึ้นโดยการก่อสร้างเขื่อนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เมื่อการผสมผสานของระดับน้ำที่สูงขึ้นทางต้นน้ำและฝนตกหนักในช่วงมรสุมได้ทำให้ขนาดและผลกระทบของน้ำท่วมตามฤดูกาลเลวร้ายลง เพิ่มความเสี่ยงต่อชีวิตและการทำมาหากินของชุมชนริมน้ำ และคุกคามการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องของระบบนิเวศที่เปราะบาง นักวิชาการด้านมนุษยศาสตร์สิ่งแวดล้อม ร็อบ นิกสัน ผู้บัญญัติคำว่า “ความรุนแรงแบบช้าๆ” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภัยพิบัติทางนิเวศวิทยาที่ค่อยๆ คืบคลานในระยะยาวที่เกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ของทุนนิยม ได้เขียนเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมของ “เขื่อนยักษ์” พลังน้ำอย่างยาวเหยียด มันเป็นรูปแบบการลบล้างอีกอย่างหนึ่งผ่านการกัดเซาะความทรงจำและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ลึกซึ้ง ซึ่งมีรากผูกติดกับสถานที่

เขาเขียนว่า “เมื่อเขื่อนขนาดใหญ่ทำลายที่ราบน้ำท่วมถึงซึ่งการขึ้นลงของน้ำได้เปลี่ยนรูปแบบของการเกษตร การประมง การเก็บเกี่ยวผลไม้และถั่ว - และด้วยเหตุนี้จึงเปลี่ยนจังหวะเวลาของโภชนาการของชุมชน - มันเอาอดีตจมไปกับมันด้วย: พื้นที่น้ำท่วมถึงได้กีดกันเชื่อมโยงกับการตายที่ผูกพันกับพื้นที่ไปด้วย ความตายที่เป็นเหมือนการมีชีวิตที่เคลื่อนไหวระหว่างเวลาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตนั้นเต็มไปด้วยความหมายที่เชื่อมโยงกัน”⁵ นักกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เช่น กลุ่มอนุรักษ์รักษ์เชียงของและโรงเรียนแม่โขงในเชียงราย ได้โต้แย้งมากกว่าทศวรรษแล้วว่า แม้เขื่อนจะสร้างผลกำไรให้แก่บริษัทเพียงไม่กี่แห่ง แต่ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่กว้างขึ้นนั้นเป็นหายนะ

การปฏิบัติด้านสุนทรียศาสตร์ของสัมพันธ์ของการทดลองวิธีการต่างๆ ในการทำความเข้าใจและรับรู้ประวัติศาสตร์ ปัจจุบัน และอนาคตด้านสิ่งแวดล้อม และเธอมักทำงานร่วมกับนักวิจัย นักการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและนักกิจกรรมคนอื่นๆ (เช่น โรงเรียนแม่โขง) รวมถึงศิลปินเสียง อานนท์ นงค์เยาว์, โคอิชิ ชิมิซุ และเฮเลน กันยา ตัวอย่างเช่น *When Need Moves the Earth ไฟเคลื่อนดิน* ถูกสร้างขึ้นร่วมกับอานนท์ นงค์เยาว์

abstraction, location sound recording, and folk songs. Through their open-ended structure and use of duration, the videos' aesthetics evoke the phenomenology of the river and a temporal and spatial register of geological scale.

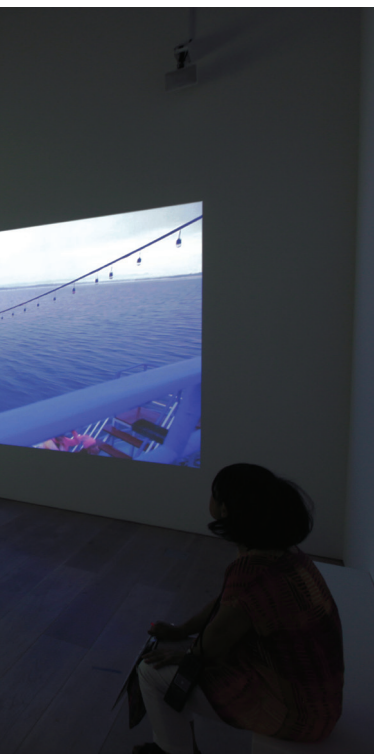
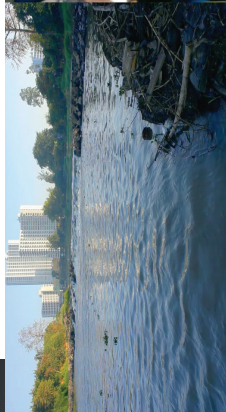
Editing together her own documentary footage with archival materials, aerial photography, and field recordings, Som draws attention to connections between the current moment of environmental crisis and the colonial, and pre-colonial, environmental histories of the region.⁶ *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* for example, takes place along the Ping River, which had been a historical trade route, used for exporting teakwood between Chiang Mai and Europe. But the Ping River also plays an important part in Som's own family history – her grandfather traded dry fish and forest products, using the rivers as his main transportation route, and he was often hired to transport teakwood for a timber company along the way. The teakwood would be transported along the river from Chiang Mai to Bangkok from where it was then exported to Europe. Family legend has it that he would often be away working for long stretches of time, and his job was both physically demanding and extremely dangerous: not only did he have to deal with

⁶ Som has further explored the ethics of energy production and consumption in video works made outside of the region: an earlier 2016 video work, *Ten Places in Tokyo* made while on a residency in Japan, addresses ethical questions around the use of nuclear energy for electricity generation in Tokyo after the 2011 Fukushima disaster, and *Where the Wild Things Are* was made in New Zealand in 2016 and explores the relationship between energy generation, the movement of the wind and radio waves.

My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked, synchronized-2 channel video, 2012.
Installation at Mori Museum Tokyo

My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked, synchronized-2 channel video, 2012. Still from video

สำรวจคุณสมบัติทางเสียงและบรรยากาศของโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ผลงานเผยให้เห็นว่าบางครั้งรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าสามารถรับรู้ได้เป็นเสียงต่างๆ แต่มักไม่ได้ยินเพราะเกิดขึ้นที่ความถี่ต่ำกว่าช่วงการได้ยินของมนุษย์

วิดีโอนี้กล่าวถึงการขูดรีดทรัพยากรและการผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ที่เชื่อมครึนครึนทรืในประเทศไทยและเหมืองถ่านหินแม่เมาะ (ซึ่งปัจจุบันปิดดำเนินการแล้ว) ที่ตั้งของเขื่อนอยู่ในพื้นที่ที่มีรอยเลื่อนทางธรณีวิทยาที่มีความเคลื่อนไหวเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหวในพื้นที่ วิดีโอนำเสนอภาพถ่ายปัจจุบันของเขื่อนและเหมืองควบคู่ไปกับภาพถ่ายเก่าขาวดำและโทนีสีซีเปีย รวมถึงภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายจากที่สูงมากจนดูเหมือนภาพวาดนามธรรม ภาพเหล่านี้ปรากฏขึ้นพร้อมกับภูมิทัศน์เสียงของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าและเสียงแตกที่มีความถี่และความเข้มที่แตกต่างกัน ซึ่งสัมพันธ์กัน พื้นที่นั้นร่วมกับอานนท์ผู้สร้างไมโครโฟนพิเศษเพื่อจับเสียงแม่เหล็กไฟฟ้าจากเครื่องใช้ไฟฟ้ากลางแจ้งในเมืองเชียงใหม่ เสียง “รบกวน” นี้ถูกทำให้เด่นขึ้นในการผสมเสียง ตัดกับเสียงแวดล้อมอื่นๆ ของสถานที่ ส่วนใหญ่เป็นเสียงนกร้องและเสียงน้ำไหลเบาๆ รวกับจะเผยให้เห็นพลังงานที่ซ่อนอยู่ของสภาพแวดล้อมนั้น—ทำให้ได้ยินความเครียดที่เกิดขึ้นกับรอยเลื่อนเหล่านี้และระบบนิเวศที่กว้างขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์

ในวิดีโอชุดนี้ไม่มีเสียงบรรยายเพื่ออธิบายความสำคัญของภาพที่เราเห็น และสัมพันธ์ไม่ได้พยายามสร้างเรื่องเล่าขึ้นมาครอบงำจากที่เธอสังเกตการณ์ แต่ผลงานเชื้อเชิญให้เกิดการเผชิญหน้ากับสิ่งแวดล้อมที่ไหลลื่นกว่า มันทอประสานช่วงเวลาต่างๆ เข้าด้วยกันในเชิงอารมณ์ความรู้สึก ความสัมพันธ์เกิดขึ้นจากการวางตำแหน่งของเสียงและภาพ

elephants and heavy logs, but he also had to watch out for bandits while safely navigating the boat between crags and cliffs. Som's grandpa's parents lived and worked along the river in Chiang Mai Province until their village was relocated after the construction of the Bhumibol Dam in 1958. Their village is now underwater.

In making *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked*, Som had initially hoped to follow the same route as her grandfather, but this would no longer be possible because the journey that he would have taken now led to the Bhumibol Dam, where the river had swelled and become a lake. Instead, she documents how flooding from the dam's construction submerged villages and teak forests that could never be recovered. One video channel shows footage of the lake filmed during an overnight trip on a cruise ship, while the other shows the thirteen weirs

วันนั้นเราไป...
We went that day...

ที่บันทึกในสถานที่และเวลาที่ต่างกัน ซึ่งก่อตัวเป็นชั้นๆ ในผลงาน เหมือน ชั้นหินตะกอนที่เราเห็นได้ตามริมฝั่งแม่น้ำ (ซึ่งอาจมองเห็นได้เพราะระดับน้ำที่เปลี่ยนแปลง) ในลักษณะนี้ กล้องของสัมผายให้เห็นการปรับตัวเข้ากับปรากฏการณ์วิทยาของสถานที่ด้วยการบันทึกสถานการณ์อย่างอดทนขณะที่มันเผยตัวออกมา เธอสำรวจศักยภาพในการแสดงออกของระยะเวลา ความ เป็นนามธรรม การบันทึกเสียงในพื้นที่ และเพลงพื้นบ้าน โครงสร้างปลายเปิดและการบันทึกผ่านระยะเวลาของ วิดีโอนี้ได้สร้างสุนทรียศาสตร์ที่สะท้อน ปรากฏการณ์วิทยาของแม่น้ำและการ ลงบันทึกเชิงเวลาและพื้นที่ในระดับ ธรณีวิทยา

สัมผายความสนใจไปสู่ความเชื่อมโยง ระหว่างช่วงเวลาวิกฤตสิ่งแวดล้อมใน ปัจจุบันกับประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ในยุคอาณานิคมและก่อนอาณานิคม ของภูมิภาค⁶ ผ่านการตัดต่อ ภาพถ่ายเอกสารของเธอเองร่วมกับ จุดหมายเหตุ ภาพถ่ายทางอากาศ และ

การบันทึกเสียงภาคสนาม ตัวอย่างเช่น *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* เกิดขึ้นบนแม่น้ำปิง ซึ่งเคยเป็นเส้นทางการค้า ประวัติศาสตร์ที่ใช้ส่งออกไม้สักระหว่างเชียงใหม่และยุโรป แต่แม่น้ำปิง ยังมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ครอบครัวของสัมผาย - คุณตาของเธอค้าขายปลาแห้งและผลิตภัณฑ์จากป่า โดยใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางขนส่งหลัก และมักถูกจ้างให้ขนส่งไม้สักให้กับบริษัทไม้ด้วย ไม้สักจะถูกขนส่งตามแม่น้ำจากเชียงใหม่ไปกรุงเทพฯ จากนั้นจึงส่งออกไปยุโรป ตำนาน ในครอบครัวเล่าว่าเขามักจะออกไปทำงานเป็นเวลานาน และงานของเขาต้องใช้ทั้งแรงกายและมือนตรายมาก ซึ่งเขาไม่เพียงต้องจัดการกับ ช้างและซุงหนักๆ แต่ยังต้องระวังโจรผู้ร้ายขณะนำเรือผ่านโขดหินและ หน้าผาอย่างปลอดภัย พ่อแม่ของคุณตาของสัมผายและทำงานอยู่ริม แม่น้ำในจังหวัดเชียงใหม่จนกระทั่งหมู่บ้านของพวกเขาถูกย้ายหลังจาก การสร้างเขื่อนภูมิพลในปี 2501 ปัจจุบันหมู่บ้านของพวกเขาจมอยู่ใต้น้ำ

and floodgates, and the enormous concrete dam, as the video follows the route from the first weir near the origin of the river at Mae Faek Weir, Mae Tang, Chiang Mai to the site of the dam where the journey ends. Concerns about the threat of environmental catastrophe are expressed through casual conversation between the navigator and a passenger when they talk about the large-scale flooding in central Thailand in 2011-2012 caused by mismanagement of the Bhumibol Dam and briefly discuss their fears over what would happen if the dam were to collapse (as recently happened with the Saddle Dam D disaster in Laos in 2018).

As I mentioned about at beginning of this essay, Som's work is deeply invested in the collective protests of ordinary people and the ongoing struggles of environmental and political activists. The interrelated nature of these protest movements comes to the surface in several of the videos in the series. *A Separation of Sand and Islands* for example, was filmed in Chiang Rai Province in Thailand, Si Phan Don, Champasak Province in Laos, and Sopheakmit Waterfall in Preah Vihear Province, Cambodia. This multi-sited project was inspired by environmental activists from Chiang Rai who won their protest against China's economic expansion through a proposed trade route on the Mekong between northern Thailand and Laos in December 2017. The work connects the historical legacies of colonial expansionism in the region with urgent present-day concerns around China's investment in hydropower and its government's plans to cause further destruction to the lower Mekong in order to facilitate the transportation of goods. *A Separation of Sand and Islands* retraces an earlier journey as it follows the route of 19th century French explorers using Louis Delaporte and Francis Garnier's *A Pictorial Journey on the Mekong: Cambodia, Laos and Yunnan (1866-1868)* as a guide. Part of "The Mekong Exploration Commission report," this text was put together by French officers on behalf of the French colonial authorities and provided documentation for an expedition across the Mekong region.

A Separation of Sand and Islands,
synchronized 2-channel video, 2018.
Still from video

ในการสร้าง *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked* นั้น แรกเริ่มสัมผัสหวังว่าจะเดินทางตามรอยเส้นทางเดียวกับคุณตาของเธอ แต่มันจะเป็นไปไม่ได้อีกต่อไปเพราะการเดินทางที่เขาเคยทำนั้นปัจจุบันนำไปสู่เขื่อนภูมิพล ที่ซึ่งแม่น้ำขยายตัวขึ้นกลายเป็นทะเลสาบแทนที่จะทำเช่นนั้นเธอบันทึกว่า น้ำท่วมจากการสร้างเขื่อนได้จมหมู่บ้านและป่าไม้สักที่ไม่มีวันกู้คืนได้ วิดีโอช่องหนึ่งแสดงภาพของทะเลสาบผ่านการเดินเรือสำราญข้ามคืนในขณะที่อีกช่องหนึ่งแสดงฝาย ประตูน้ำ 13 แห่ง และเขื่อนคอนกรีตขนาดมหึมา ขณะที่วิดีโอติดตามเส้นทางจากฝายแห่งแรกใกล้ต้นน้ำที่ฝายแม่แฝก แม่แตง เชียงใหม่ ไปจนถึงที่ตั้งเขื่อนที่การเดินทางสิ้นสุดลง ความกังวลเกี่ยวกับภัยพิบัติทางสิ่งแวดล้อมถูกสะท้อนผ่านบทสนทนาระหว่างนักเดินเรือและผู้โดยสาร ซึ่งพูดถึงเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในภาคกลางของประเทศไทยช่วงปี 2554-2555 อันเป็นผลจากการบริหารจัดการเขื่อนภูมิพลที่ผิดพลาด พวกเขาอ้างถึงถึงความหวาดกลัวว่าหากเขื่อนแห่งนี้พังถล่มลงมา อาจเกิดหายนะที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ ดังที่เกิดขึ้นกับภัยพิบัติจากการพังถล่มของ Saddle Dam D ในประเทศลาวเมื่อปี 2561

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นของบทความนี้ ผลงานของสัมผัสมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับขบวนการเคลื่อนไหวของสามัญชนและการต่อสู้ของนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมและการเมือง ลักษณะของการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องเนื่องกันนี้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในวิดีโอหลายชิ้นของซีรีส์นี้ ตัวอย่างเช่น *A Separation of Sand and Islands* ถูกถ่ายทำในจังหวัดเชียงรายของประเทศไทย, สี่พันดอนในแขวงจำปาสักของลาว และน้ำตกโสเพียมกมิตในจังหวัดพระวิหารของกัมพูชา โครงการนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดเชียงรายที่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปิดเส้นทางการค้าบนแม่น้ำโขงระหว่างภาคเหนือของไทยและลาวในเดือนธันวาคมปี 2560 ผลงานนี้เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของลัทธิล่าอาณานิคมในภูมิภาคกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เร่ร่อนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการลงทุนของจีนในพลังงานน้ำและแผนการที่จะสร้างความเสียหายต่อแม่น้ำโขงตอนล่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้า

Foreshadowing the situation with China that led to the protests, the purpose of the French expedition was primarily to find ways of connecting the Mekong delta with the port of Saigon for the transportation of goods from northern French Indochina, northern Cambodia and southern China. Just as in the colonial era, A Separation of Sand and Islands suggests that cultures, rituals, and local cosmologies are swept away alongside communities when they become part of the submersion zone.

By tracing how the political and economic systems of the present map onto those of earlier eras, Som's videos illustrate what anthropologist Anna Tsing et al refer to as "the structural synchronicities between ecology, capital and the human and more-than-human histories through which uneven landscapes are made and remade."⁷ Charting this "unevenness," the electricity generation series alerts us to how environmental crises are often shaped by economic and political interests that emanate from centres of power that are very distant from the site of harm. Taking up this theme, *Two Sides of the Moon* focuses on the economic precarity of those who make their living from the river. A black and white two channel video filmed at two different sites on the Mun River, the work documents the impact of the construction of the Pak Mun Dam built in 1994 in Ubon Ratchathani Province on two groups of fisherfolk in these two locations: where the river begins and where it ends as it joins the Mekong, on the border between Thailand and Laos. In the location upstream, the community had adapted while further downstream, the villagers' livelihoods were at risk because of the rapid decline in fish numbers. *Two Sides of the Moon* presents these differing outcomes poetically in relation to light and dark and the wax and wane of the moon. On the soundtrack, composed by Koichi Shimizu, the environment fizzles and crackles with the hum of electromagnetic radiation, as a radiant light sparkles off the water's surface, perhaps a sign of resistant energy permeating the atmosphere. In the final scene, one of the fisherfolk climbs into the truck that he and other members of the local community used to drive to the anti-dam protest in Bangkok.

⁷ Anna Lowenhaupt Tsing, Andrew S. Mathews, and Nils Bubandt, 'Patchy Anthropocene: Landscape Structure, Multispecies History, and the Retooling of Anthropology,' *Current Anthropology*, Vol. 60, Supplement 20, August 2019, p. S186.

Two Sides of the Moon, synchronized 2-channel video, 2021. Installation shot

Like *Two Sides of the Moon*, *The Rivers They Don't See* is concerned with the ways that villagers, ordinary farmers, fishermen and women, and other workers have been affected by environmental changes caused by economic and political decision making that has taken place elsewhere.⁸ Filmed along the border between Thailand and Myanmar, *The Rivers They Don't See* follows the route of the Salween River towards the Ping River and the Chao Phraya River, opening out to the Gulf of Thailand. The work calls into question who has the right to make decisions about the exploitation of the natural world. Rather than looking to the past and the history of the river, the video is concerned with the government's future plans to redirect water from the Yuam, Ngao, Moei, Salween River basins to the Ping River, and the area of Bhumibol Dam in the Mae Ping River basin. Som's camera calls attention not only to the most visible indicators of ecological damage and the loss of cultural heritage formed over many generations in these locations, but also to the aspects of this story that are hidden from public view. The film follows the journey of the water and the migration of people before and after the water diversion in order to document the ongoing impact that environmental development and water management on this scale has on the local ecologies and communities. With locations including the Ei Tu Hta Camp of Internally Displaced Persons (IDP) in Karen State, Myanmar, *The Rivers They Don't See* relates the war in Myanmar to environmental development projects in Thailand, reminding us that both lead to conflict, mass displacement, the loss of cultural heritage and significant societal changes. Just as the water is re-directed, the film shows that war and development projects lead to the displacement of people, like the two boat passengers from Yangon who have relocated to Thailand and found work in a fish sauce factory.

In the making of *The Unsung Lyric of Ping*, Som's research and aesthetic practice also draws from video footage and photographs, poems, and traditional Lanna folk songs to piece together a lived history of a place. In *The Unsung Lyric of Ping*, a 16-minute video made in collaboration with Scottish-Thai musician and sound artist,

⁸ The work was produced for the National Gallery, which is near to Chao Praya River in Bangkok, and is on display alongside the oldest painting from a temple in northern Thailand, which was submerged following the construction of Bhumibol dam. Currently on show at the National Gallery as part of the Bangkok Art Biennale until 25 February 2025.

A Separation of Sand and Islands ยังย้อนรอยการเดินทางของนักสำรวจชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 19 โดยใช้ *A Pictorial Journey on the Mekong: Cambodia, Laos and Yunnan (1866-1868)* ของหลุยส์ เดอ ลาปอร์ต (Louis Delaporte) และฟรานซิส การ์นิเยร์ (Francis Garnier) เป็นแนวทาง งานเขียนชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของ *The Mekong Exploration Commission report* ซึ่งรวบรวมโดยเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสตามคำสั่งของทางการอาณานิคม เพื่อบันทึกเส้นทางสำรวจข้ามลุ่มแม่น้ำโขง วัตถุประสงค์หลักของการสำรวจดังกล่าวคือการแสวงหาช่องทางเชื่อมต่อระหว่างสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงกับท่าเรือไซ่ง่อน เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าจากอินโดจีนฝรั่งเศสตอนเหนือ กัมพูชาตอนเหนือ และจีนตอนใต้ เช่นเดียวกับยุคอาณานิคม *A Separation of Sand and Islands* นี้ให้เห็นว่าประเพณี วัฒนธรรม และจักรวาลวิทยาท้องถิ่น ถูกพัดพาไปพร้อมกับชุมชนเมื่อพวกเขากลายเป็นส่วนหนึ่งของเขตกட்சี่

โดยการเชื่อมโยงโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจของปัจจุบันเข้ากับอดีต วิดีโอของส้มสะท้อนสิ่งที่นักมานุษยวิทยา แอนนา ซิง (Anna Tsing) และคณะอธิบายว่าเป็น “ความสอดคล้องประสานเชิงโครงสร้างระหว่างนิเวศวิทยา ทุน และประวัติศาสตร์ของมนุษย์และสิ่งที่อยู่นอกเหนือมนุษย์ ซึ่งก่อร่างสร้างภูมิทัศน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน” ในการสำรวจความ “ไม่เท่าเทียม” นี้ ซีรีส์ *Electricity Generation* แสดงให้เห็นว่าวิกฤตสิ่งแวดล้อมมักถูกกำหนดโดยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มาจากศูนย์กลางอำนาจอันห่างไกลจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

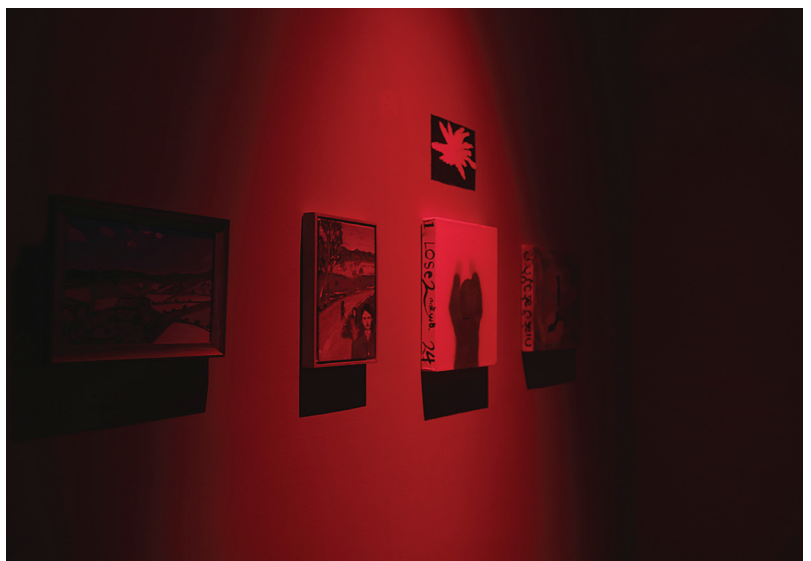
สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว *Two Sides of the Moon สองเงามูน* มุ่งเน้นไปที่ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้คนที่ทำมาหากินกับแม่น้ำ วิดีโอขาวดำแบบสองช่องนี้ถูกถ่ายทำในสองพื้นที่บนแม่น้ำมูล โดยบันทึกผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูลในปี 2537 ที่จังหวัดอุบลราชธานีต่อชุมชนประมงสองแห่ง—แห่งหนึ่งอยู่ต้นน้ำและอีกแห่งอยู่ปลายน้ำติดกับแม่น้ำโขง ที่ชุมชนต้นน้ำ ผู้คนสามารถปรับตัวได้ แต่ที่ปลายน้ำ ชาวบ้านต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากปริมาณปลาที่ลดลงอย่างรวดเร็ว *Two Sides of the Moon สองเงามูน* นำเสนอผลกระทบที่แตกต่างกันเหล่านี้ในเชิงกวี โดยอาศัยสัญลักษณ์ของแสงและความมืด รวมถึงข้างขึ้นข้างแรมของดวงจันทร์ ในเทริกเสียงที่ประพันธ์โดยโคอิชิ ชิมิซุ (Koichi Shimizu) สภาพแวดล้อมส่งเสียงฟูและแตกตัวด้วยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ขณะที่แสงระยิบระยับบนผิวน้ำกลายเป็นสัญญาณของพลังงานแห่งการต่อต้านที่แผ่ซ่านไปในอากาศ

They Rivers They Don't See แม่น้ำที่เขาไม่เห็น, 2024, synchronized 2-channel video and other objects. Installation shot at National Gallery Bangkok.

They Rivers They Don't See แม่น้ำที่เขาไม่เห็น, 2024, synchronized 2-channel video and other objects. Installation shot at National Gallery Bangkok.

Helen Ganya, the work explores how the narrative of a place takes form over long periods of time and across generations, told from multiple perspectives and through various means: scientific, poetic and musical. A companion to *The Rivers They Don't See*, *The Unsung Lyric of Ping* returns to the site of the Ping River to document the effects of the flooding that occurred in northern Thailand in 2024. The video charts a journey along the river, beginning at an ancient temple, located far away from villages and only accessible by the water – one of very few similar buildings in the area unaffected by the flooding due to the dam construction. The second part of the film moves to Chiang Mai city where it records the impact of the flooding. Although the scale is vastly different, because in the earlier time whole villages were submerged, these scenes invite comparisons with the flooding of the Ping River following the construction of the Bhumibol dam in the 1950s (as described in *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked*). The soundtrack of *The Unsung Lyric of Ping* features an archival audio recording of a local Lanna folksong of people who were forced to relocate when the Bhumibol dam was built, and their homes were flooded. The lyrics speak of the experience of the dam's construction, and the sorrow of the villagers at the loss of their homes and the dispersal of their community. While the male singer expresses some faint optimism about the possibility of electricity coming to Lamphun and Chiang Mai, the female voice laments what she sees as a hopeless situation. These audio fragments are played alongside Ganya's own field recordings of the site meaning that *The Unsung Lyric of Ping* not only begins a dialogue with these voices from the past but also offers a way of conserving and protecting these fragments of Lanna's cultural heritage through film.

The video works in the series can be considered alongside a small number of other short films from the region that similarly explore the impact of dams such as by Anocha Suwichakornpong, Phạm Ngọc Lân, and Danech San, but what distinguishes Som's work from these films is her investment in documentary practice and its indexical potential. Som uses her camera to document the water levels as they are at the time of filming, and records the presence of birds, insects and other wildlife on the soundtrack.

ฉากสุดท้ายของวิดีโอนำเสนอภาพของชาวประมงคนหนึ่งที่เป็นขึ้นรถบรรทุกซึ่งเขาและสมาชิกในชุมชนเคยใช้เดินทางไปยังกรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมการประท้วงต่อต้านเขื่อน

เหมือนกับ *Two Sides of the Moon* สองเงามูน, *The Rivers They Don't See* แม่น้ำที่เขาไม่เห็น สำรวจวิถีชีวิตของชาวบ้าน เกษตรกร ชาวประมงและแรงงานอื่นๆที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการตัดสินใจทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นในที่อื่น ผลงานนี้ถูกถ่ายทำตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทยและเมียนมา ติดตามเส้นทางของแม่น้ำสาละวินไปยังแม่น้ำปิงและแม่น้ำเจ้าพระยาจนกระทั่งไหลลงสู่อ่าวไทย งานชิ้นนี้ตั้งคำถามถึงสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แทนที่จะมุ่งเน้นเพียงอดีตและประวัติศาสตร์ของแม่น้ำ วิดีโอกลับให้ความสนใจกับแผนการในอนาคตของรัฐบาลในการผันน้ำจาก ลุ่มน้ำยวม งาว เมย และสาละวิน ไปยังแม่น้ำปิงและพื้นที่เขื่อนภูมิพลในลุ่มน้ำแม่ปิง กล้องของส้มเน้นย้ำให้เห็นถึงตัวชีวิตที่ชัดเจนของความเสียหายทางนิเวศวิทยาและการสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรมที่ส่งสมมาหลายชั่วอายุคนในพื้นที่เหล่านี้ แต่ในขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นถึงเรื่องราวที่ถูกปกปิดจากสายตาสาธารณชน ภาพยนตร์ติดตามเส้นทางของน้ำและการอพยพของผู้คนก่อนและหลังการผันน้ำ เพื่อบันทึกผลกระทบที่ยังดำเนินต่อไปจากการพัฒนาโครงการน้ำขนาดใหญ่และการบริหารจัดการน้ำในระดับมหภาค สถานที่ที่ปรากฏในภาพยนตร์รวมถึงค่ายผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (IDP) เอย์ตัสตา ในรัฐกะเหรี่ยง ประเทศเมียนมา *The Rivers They Don't See* แม่น้ำที่เขาไม่เห็น เชื่อมโยงสงครามในเมียนมากับโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เตือนให้เราตระหนักว่าทั้งสองสิ่งนี้ล้วนก่อให้เกิดความขัดแย้ง การพลัดถิ่นครั้งใหญ่ การสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ เช่นเดียวกับที่น้ำถูกเบี่ยงเบนไป ภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าสงครามและโครงการพัฒนานำไปสู่การพลัดถิ่นของผู้คน ดังเช่นผู้โดยสารเรือสองคนจากย่างกุ้งที่ย้ายมาอยู่ในประเทศไทยและหางานทำในโรงงานน้ำปลา

ในการสร้างสรรค์ผลงาน *The Unsung Lyric of Ping* นั้น ส้มได้ค้นคว้าและสร้างสรรค์ด้านสุนทรียศาสตร์ผ่านวิดีโอพุดเทจ ภาพถ่าย บทกวี และเพลงพื้นบ้านล้านนา เพื่อร้อยเรียงประวัติศาสตร์ของสถานที่หนึ่งให้เป็นเรื่องเล่าที่มีชีวิต ผลงานวิดีโอความยาว 16 นาทีนี้เกิดขึ้นจากความร่วมมือกับ เฮเลน กันยา (Helen Ganya) ศิลปินด้านเสียงชาวไทย-สกอตแลนด์ โดยสำรวจว่าเรื่องเล่าของสถานที่ก่อตัวขึ้นอย่างไรในช่วงเวลาที่ยาวนาน ข้ามผ่านรุ่นสู่รุ่น และถูกถ่ายทอดผ่านหลากหลาย

Recognising the limitations of an art practice that may not reach audiences who have the power to affect change, however, Som sees her works as documents of specific moments in time that can testify in the future to how the Mekong region once looked and sounded, highlighting the ongoing environmental degradation caused by capitalist extractivism and environmental development. Taken as a whole, the electricity generation series presents a critique of the development of energy infrastructures that, while recognising the need for "cleaner" electricity in the region, draws attention to the ecological damage such structures cause and to interrelated issues of social justice.

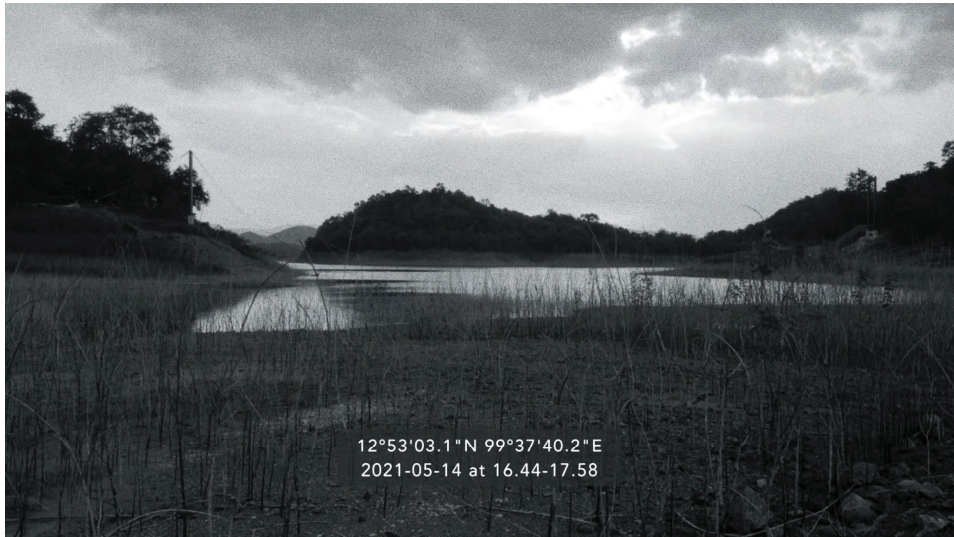

มุมมอง ทั้งเชิงวิทยาศาสตร์ บทกวี และดนตรี *The Unsung Lyric of Ping* เป็นภาคคู่ของ *The Rivers They Don't See* โดยกลับไปยังพื้นที่แม่น้ำปิงเพื่อติดตามผลกระทบของอุทกภัยในภาคเหนือของประเทศไทย ในปี 2567 ผลงานนี้นำเสนอการเดินทางตามลำน้ำ โดยเริ่มต้นที่วัดโบราณซึ่งตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชนและเข้าถึงได้เพียงทางน้ำ หนึ่งในไม่กี่แห่งที่รอดพ้นจากน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อน ส่วนที่สองของวิดีโอพาผู้ชมไปยังตัวเมืองเชียงใหม่เพื่อตรวจสอบผลกระทบของอุทกภัย แม้ว่าขนาดของภัยพิบัติแตกต่างกันอย่างมาก แต่ภาพเหล่านี้ก็กลับเชื่อมโยงไปถึงอุทกภัยจากการสร้างเขื่อนภูมิพลในทศวรรษ 1950 (ซึ่งได้อธิบายไปแล้วใน *My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked*) เสียงเพลงพื้นบ้านล้านนาเก่าที่บันทึกไว้ในวิดีโอนี้เป็นเสียงของผู้ที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่นเมื่อเขื่อนถูกสร้างขึ้นและบ้านของพวกเขาถูกทำให้ท่วม เนื้อเพลงพูดถึงประสบการณ์การสร้างเขื่อน และความเศร้าโศกของชาวบ้านที่สูญเสียบ้านเรือนและการพลัดพรากจากชุมชนของพวกเขา ในขณะที่นักร้องชายแสดงความหวังเล็กน้อยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่ไฟฟ้าจะมาถึงลำพูนและเชียงใหม่ เสียงของนักร้องหญิงกลับคร่ำครวญถึงสิ่งที่เธอมองว่าเป็นสถานการณ์ที่สิ้นหวัง เสียงบันทึกเหล่านี้ถูกเล่นควบคู่ไปกับการบันทึกเสียงของกันยาเองที่สถานที่นั้น ซึ่งหมายความว่า *The Unsung Lyric of Ping* ไม่เพียงแต่เริ่มบทสนทนากับเสียงจากอดีตเหล่านี้เท่านั้น แต่ยังมอบวิธีการที่จะอนุรักษ์และปกป้องชิ้นส่วนของมรดกทางวัฒนธรรมของล้านนาเหล่านี้ผ่านภาพยนตร์ด้วย

ผลงานวิดีโอในซีรีส์นี้สามารถพิจารณาได้ควบคู่ไปกับภาพยนตร์สั้นอื่น ๆ จากภูมิภาคที่สำรวจผลกระทบของเขื่อนในลักษณะเดียวกัน เช่น ผลงานของอโนชา สุวิชากรพงศ์, ฟาม งดค ลัน และเดเนซ ซาน แต่สิ่งที่ทำให้ผลงานของส้มแตกต่างจากภาพยนตร์เหล่านี้คือการมุ่งเน้นแนวทางการทำงานเชิงสารคดี และศักยภาพของมัน โดยใช้กล้องเป็นเครื่องมือบันทึกระดับน้ำตามที่เป็นอยู่ในขณะถ่ายทำ และบันทึกเสียงของนก แมลง และสัตว์ป่าอื่นๆ ลงในเสียงประกอบ แม้จะตระหนักถึงข้อจำกัดของการปฏิบัติทางศิลปะที่อาจไม่เข้าถึงผู้ชมที่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงได้ ส้มมองผลงานของเธอเป็นเอกสารของช่วงเวลาเฉพาะเจาะจงในอดีตที่สามารถเป็นพยานในอนาคตว่าแม่น้ำโขงเคยมีลักษณะและเสียงเป็นอย่างไร โดยเน้นย้ำถึงความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์ของทุนนิยมและการพัฒนาเชิงสิ่งแวดล้อมที่ยังคงดำเนินอยู่ เมื่อพิจารณาโดยรวม ซีรีส์การผลิตไฟฟ้านำเสนอการวิพากษ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานที่ แม้จะตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้ไฟฟ้าที่ “สะอาดกว่า” ในภูมิภาคนี้ แต่ยังคงเน้นถึงความเสียหายทางนิเวศวิทยาที่โครงสร้างเหล่านี้ก่อให้เกิดและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมทางสังคม

Traversing multiple timeframes, Som's cartographic practice not only documents and archives the present, but her work also serves to inform a future public of the region's hidden and submerged political and environmental histories. If *Collapsing Clouds Form Stars* offers a dance of visibility and invisibility, inviting audiences to pay attention to the hidden energies and frequencies that exist at the limits of perception, this exhibition of the same name, similarly offers a vision of hope and futurity shaped by a continuum of collective action and solidarity from one generation to the next.

12°53'03.1"N 99°37'40.2"E
2021-05-14 at 16.44-17.58

Collapsing Clouds Form Stars ฝุ่นถล่มเป็นดาว 2021 Still from video, #20, Kaeng Krachan National Park, Petchaburi

จากการเดินทางผ่านหลายช่วงเวลา การปฏิบัติด้านแผนที่ของส้มไม่เพียงแต่บันทึกและสร้างจุดหมายเหตุแห่งปัจจุบันเท่านั้น แต่ผลงานของเธอยังช่วยให้ข้อมูลแก่สาธารณชนในอนาคตเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางการเมืองและสิ่งแวดล้อมที่ซ่อนเร้นและจมอยู่ใต้น้ำของภูมิภาคนี้ด้วย หาก *"Collapsing Clouds Form Stars ฝุ่นถล่มเป็นดาว"* เสนอการเด่นรำของการมองเห็นและการมองไม่เห็น เชิญชวนผู้ชมให้ใส่ใจพลังงานที่ซ่อนอยู่และความถี่ที่ดำรงอยู่ภายใต้ขอบเขตของการรับรู้นี้ นิทรรศการที่มีชื่อเดียวกันนี้ก็เสนอวิสัยทัศน์ของความหวังและอนาคตที่ถูกทำให้เป็นรูปร่างขึ้นโดยการกระทำร่วมกันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งเช่นกัน

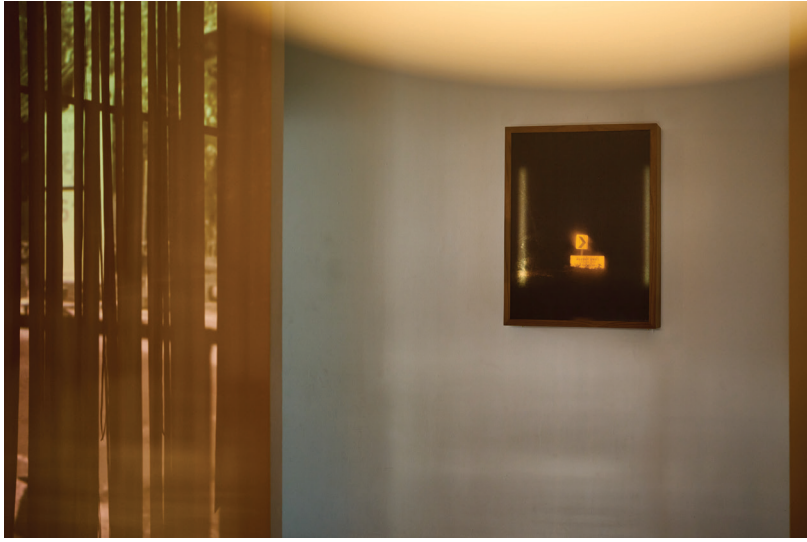

Image Credits

P. 14, 20, 23, 38, 39, 44, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 88, 92, 93, 94, 95

Collapsing Clouds Form Stars ฝุ่นถล่มเป็นดาว exhibition, 2025. Installation shot at Gallery VER.

Photo: Preecha Pattara-Umpornchai

P. 24-37, 91 Collapsing Clouds Form Stars ฝุ่นถล่มเป็นดาว, 2021, single channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 40 Roundabout at km 0, 2017, single channel video. Installation shot at Leo Gallery Shanghai.

Photo: Som Supaparinya

P. 42 Roundabout at km 0, 2017, single channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 70 When Need Moves the Earth, 2014, synchronized 3-channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 72, 73 When Need Moves the Earth, 2014, synchronized 3-channel video.

Installation shot at Singapore Art Museum, Photo: Som Supaparinya

P. 74 My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked, 2012, synchronized 2-channel video.

Installation shot at Mori Art Museum. Photo: Som Supaparinya

P. 70, 75, 76, 77 My Grandpa's Route Has Been Forever Blocked, 2012, synchronized 2-channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 70, 78, 79 A Separation of Sand and Islands, 2018, synchronized 2-channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 70, 81 Two Sides of the Moon, 2021, synchronized 2-channel video.

Still from video: Som Supaparinya

P. 81 Two Sides of the Moon, 2021, synchronized 2-channel video. Installation shot.

Photo: Som Supaparinya

P. 83, 84, 85 The Rivers They Don't See แม่น้ำที่เขาไม่เห็น, 2024, synchronized 2-channel video and other objects.

Installation shot at National Gallery Bangkok. Photo: Kornkrit Jianpinidnan

Credits

Artist Statement: Som Supaparinya

Collapsing Clouds Form Stars : a continuum of resistance in the video works of Som Supaparinya: Philippa Lovatt

English to Thai translation: AI, Jeffrey Moynihan, Piyanch Supaparinya and Som Supaparinya

Thai language editor: Paramaporn Sirikulchayanont

English language editor: Jeffrey Moynihan, Robert Low

Photographer of installation view at Gallery VER: Preecha Pattara-Umpornchai

Typeface: Inter Tight, Manrope, Figtree, Thonglor Soi 4 Nr, Thongterm

Designer: Aekasit Siriratanawit